

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA
AYDA BİR YAYINLANMAKTADIR

Yıl : 61

Aralık 1970

Sayı : 12

271

Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılıp, Bakanlığımıza devredilmiş bulunan İlke Kararlarını havi kitapların, dönemleri ile satış fiyatları aşağıda gösterilmiştir.

Bu kitapların satışları ; Bakanlığımızca, diğer yayınların satışları gibi yapılmaktadır.

Sıra No.	Dönem veya yılı	Bedeli
1	Mayıs 1961 — Şubat 1962	2.90 TL.
2	Kasım 1962 — Şubat 1964	7.90 »
3	1964 — 1965	5.75 »
4	1966	2.90 »
5	1967	2.45 »
6	1968	8.00 »
7	1969	15.00 »

17 Subat 1971

Devlet Nüshesi

ADALET DERGİSİ

Yıl : 61

Aralık 1970

Sayı : 12

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
Kriminolojik Notlar :	730
İncelemeler :	
Ali himmet BERKİ : Arşivler	739
Eyüp Sabri ERMAN : Poliçe ve Bonolarda Vade Uzatmaları ve Bunun Hukukî Sonuçları.	745
Salim ÖZKAN : Fransa'da Çocuk Suçluluğu	751
Doç. Dr. İbrahim TUNALI ve Doç. Dr. Fuat A. GÖKSEL : «Mu- kavemete Muktedir Olamama» Kavramının Psikiyatrik Tahlili	757
Tercümeler :	
Sait REZAKİ : İrsiyet ve Suç	765
Meslekî Yazılar :	
M. Zeki MOLLAMUSTAFAOĞLU : 506 Sayılı Yasanın 140. Maddesi ve Bir Yargıtay Kararı.	778
Kronik :	
Hüseyin Cahit ERGÜL : Hukuk Yayınları	781
Fihrist : 1970 Yılı Adalet Dergisi	785

773

A D A L E T D E R G İ S İ

ADALET BAKANLIĞINCA AYDA BİR YAYINLANIR

BASIN KANUNUNA BİR MADDE EKLENMESİNE DAİR 6026 SAYILI
KANUNA GÖRE İDARE EDEN :
HÜSEYİN CAHİT ERGÜL

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANACAK TÜRK HUKUK UYGULAMA-
SINDA YARARLI GÖRÜLEN İLMÎ İNCELEMELERİN SAYFASINA 30,
TERCÜME YAZILARIN SAYFASINA 25, TENKİT, TAHLİL, KRONİK,
MESLEKİ VE DERLEME GİBİ YAZILARIN SAYFASINA 20 LİRA ÜC-
RET ÖDENİR.

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANAN YAZILARDA BELİRTİLEN
DÜŞÜNCELER YAZI SAHİPLERİNE AİTTİR.

ADALET DERGİSİNİN SAYISI 2 LİRA, YILLIK ABONESİ 24 LİRADIR.

ABONE OLMAK İSTEYENLER, ABONE BEDELİNİ, BULUNDUKLARI
YER MALİYESİNE YATIRARAK KARŞILIĞINDA ALACAKLARI
MAKBUZU, DOĞRUDAN DOĞRUYA BAKANLIK YAYIN
MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERMELİDİRLER.

774

KRİMİNOLOJİK NOTLAR (x)

BELÇİKA

Belçika cezaevlerinde daha ziyade cezası 6 ay veya daha az süreli sudular sayısı kabarık olup; bunların mevcut suçları hafif nitelikte ise de, ciddi suçlu kayıtları mevcuttur. Bu suçlular, genellikle, İtiyadi olup; hayatları boyunca suçluluk kariyerlerini devam ettirmektedir. Bu grup-
takiler 1 Aralık 1969 tarihinde 3237 olan cezaevi nüfusunun 892 sini (takriben 1/3) teşkil etmektedir.

Belçika'da ilk defa suç işleyenler genellikle probasyondan yararlan-
makta; 3 ay veya daha az süreli cezalar (trafik suçları, askerî suçlar, ai-
ley terk, nafaka ödememek v.s.) veya mükerrirler müstesna cezaevinde
infiz edilmemektedir.

Belçika infaz sisteminde, suçları homojen guruplar halinde müesse-
se toplamak yerine Heterojen guruplara dönüşüm yapılmış; tedavi ve
islâh atmosferi içerisinde belirecek dinamik ilişkilerle suçluları etkile-
mek öngörülmüştür. Bu cümleden olarak cezaevlerinde grup çalışmala-
rı (grup araştırması) yanında kişisel islâh metotları da uygulanmaktadır.

Cezaevi müdürleri özellikle gezmiş olduğumuz cezaevlerinde eğitim
ve özel formasyonları neticesi infaz sahasında beliren modern islâh tek-
nik ve metodlarını uygulayabilme yeteneğine sahip kişiler olup; Cezaevi
personeli arasında fikir ve anlayış yönünden harmonik bir düzey tesis
edilmiş; personel ile suçlular kitlesi arasında muhabere kanalları işler
hale getirilmiştir. Binnetice, cezaevi cemiyetinin mikro bir cemiyet ola-
rak tüm koşulları uhdesinde taşıyan bir islâh cemiyeti olarak belirdiği
söylenebilir.

Belçika infaz sistemine ilmi ve sıhhatli bir yön vermek maksadiyle
Üniversite profesörleri araştırma yapmak üzere cezaevlerine davet edil-
miş bulunmaktadır. Halihazırda Belçika'nın 6 cezaevinde özel projeler
üzerinde araştırma yapmakta olan timler mevcuttur.

Bu cezaevlerinden Gent'deki araştırma timinin psikolog, ruh heki-
mi, kriminolog ve sosyal hizmet uzmanından teşkil edildiği calibi dik-
kat görülmüştür.

Belçika, 29. Haziran 1964 tarihli **Hükmün Geri Bırakılması, Tecil ve
Probasyon Kanunu** ile müessese dışı islâh faaliyetleri yönünde ciddi bir
adım atmış bulunmaktadır. Bu sistemde probasyon'dan yararlanacak

(x) Avrupa Konseyi Suç Problemleri Bölümü çerçevesinde Adalet Bakanlığı
Müsteşarı Necati Volkan, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Baş Müşa-
viri İ. Hakkı Akın ile Genel Müdürlük yardımcısı Dr. Mustafa T. Yücel'in
Belçika, Hollanda, İngiltere ve Fransız ceza ve infaz sistemleri ve tatbikatı
konusunda yaptıkları incelemeler.

sanığın rıza veya kişisel iş birliği esas olarak kabul edilmiştir. Probasyon asistanı, sanığın rıza ve talebi olmaksızın hareketleri ve muhiti hakkında sosyal bir araştırma yapmağa mezun değildir.

30 Kasım 1969 tarihindeki cezaevleri nüfusu 6.028 olup; bunun 1.099 (% 18.2) unu tutuklular teşkil etmektedir.

Cezaevlerindeki tutuklu sayısını azaltmak bakımından şimdidek kanunda öngörülen tevkif koşullarının mevcudiyeti halinde tevkif söz konusu olmakta iken hazırlanan yeni bir tasarı ile tevkifin bu şartlara inziman eden gerekçeli bir kararla (şahsa bağlı özel durumun aranması - mükerrirlik hali v. s.) verilmesi öngörülmüştür.

Ziyaretimiz esnasında uzun süreli ve şerir hükümlüler bakımından yeni bir değerlendirme sisteminin tatbikata konulduğu müşahade edilmiştir. Bu nev'i suçlular ilk önce Louven'deki merkezi müşahade cezaevine gelerek, haklarında 350 maddeyi ihtiva eden Minnesota testi ile bir değerlendirme yapılmakta ve suçluya tatbik edilecek uygun tretman nev'i tesbit edilmekte ve suçlu şartla tahliyesi için ikinci bir değerlendirmeye tabi tutulmak üzere aynı müesseseye gönderilmektedir.

Günlük çalışma saatleri dışında, 17.30 ila 21.30 arası, hükümlülerin yaptıkları özel imalatlardan elde edilen para sosyal faaliyetlere ve ziyaretçilerden yol parası olmayanlara verilmek üzere bir fonda toplanmaktadır.

Mevcut cezaevi personeli ile yeniden mesleğe alınacak personelin yetiştirilmesi amacı ile bir okul açılmıştır. Cezaevi yetiştirme okulunun müstakil bir binası ve öğretim kadrosu mevcut bulunmaktadır.

Belçika cezaevlerinin merkezi bir dökümantasyon merkezi 1945 tarihinde Nivelles'de kurulmuş olup, yerli ve yabancı eserler bulunmakta ve diğer cezaevlerindeki hükümlülerin kitap ihtiyaçları buradan karşılanmaktadır.

Aynı cezaevinde, cezaevi binalarının mimarı tarzı ile suçluların bi-dayette nasıl nakledildiklerine dair vasıta maketleri; disiplin tedbirlerine dair kelepçe, pranga ve çelik ceketlerle inşası düşünülen cezaevi maketlerini muhtevi bir müze mevcuttur.

1961 tarihli Milletler arası Konvansiyondaki görüşler ile uyuşturucu maddelerin artışının ışığı altında gençliğin de korunmasını hedef tutan ve cezaları ağırlaştıran yeni bir uyuşturucu madde kanun tasarısı hazırlanmıştır.

770

HOLLANDA

Müesseselerin işletilmesini gözetmek Adalet Bakanlığı uhdesinde olup; Bakan bu işin yürütülmesini La hay de Adalet Bakanlığında bulunan dairelerden biri olan Cezaevi İdaresine bırakmıştır.

Cezaların infazı ise, Savcılığın yetkisinde olup, Savcı Adalet Bakanı tarafından vaz edilen norm'ları infaz sırasında gözetmektedir. Kanunen tesbit edilen sınırlar içersinde, infazın modalitesini tâyin etmek Cezaevi İdaresine bırakılmıştır. 13 Milyon nüfuslu Hollanda'nın cezaevleri nüfusu 100 kadın dahil olmak üzere 3000 civarındadır. Bunun 1850 sini tutuklular teşkil etmektedir.

Belçika'nın aksine Hollanda'da Savcılık mahkemeler ve polis ile cezaevi arasında çok yakın ilişkiler mevcuttur. Ceza Adaleti çeşitli yönleriyle harmonik bir bütünleşme içerisindedir.

Suçlulukla mücadelede yer alan Cezaevi müesseselerine müracaat zaruri hallere inhisar ettirilmiştir. Hollanda'da propasyonla suçluyu cezaevine almadan islâh etmek ön plâna alınmıştır.

Suçluyu cezaevine kapatmakla islâh edileceği kanaati artık kabul görmemektedir.

Memleket sathına yayılmış sosyal psikiyatri klinikleri ile akıl hastaları erken bir devrede tesbit edildiğinden akıl hastası olan suçlu sayısında oldukça azdır. Hollanda'yı karakterize eden diğer bir müessese de hâkime tâyin edeceği cezayı verebilmede kaynak vazifesini gören hüküm öncesi sosyal raporun, prensip itibariyle her suçlu için hazırlanmakta oluşudur. İngiltere'de ancak suçluluğun tesbitinden sonra, söz konusu olan bu rapor Hollanda'da mümkün olan en ön safhada hazırlanmaktadır. (Polis safhasına yöneliş)

La hay psikolojik müşahade kliniği :

Problemlı suçlular Hollanda'nın her yanından müşahade görmek üzere bu kliniğe gelmektedir. Klinikte yapılan müşahadede, kişinin suçlu neden işlediği tetkik edilmekte ve kişiler üzerine yapılan bu tetkikler neticesi beliren neticeler değerlendirilmekte ve sonrada cezaevlerindeki rejim, cezaevlerinin sınıflandırılması ve tretman konularında tavsiyelerde bulunmaktadır.

Dökümantasyon ve Araştırma Merkezi :

Adalet Bakanlığı çerçevesinde iki komite yer almaktadır :

777

1 — Bakanlığın çeşitli daire başkanlarından kurulu İlmi İşletme komitesi.

2 — Profesörler ve çocuk hâkiminden kurulu adli araştırma ve çocuk bakımı komitesi.

Cemiyetteki son gelişmeler neticesi cezaevi müesseselerinde de Demokrasileşme hakim olmağa başlamış ve kişinin haysiyet ve kendine saygısını sağlamak bakımından bu yenileşmenin önemli bir rol oynayacağı belirtilmiştir.

İNGİLTERE

İçişleri Bakanlığı Çocuk Departmanı :

Belçika ve Hollanda'da olduğu gibi İngiltere'de de Çocuk suçluluğu ve çocukların korunması cezaevleri idaresinden ayrı bir idareye bırakılmış bulunmaktadır. Bu gereklilik çocukların yetişkinlerden ayrı bir tretman metod ve zihniyetine tabi tutulması ihtiyacına binaen önemli bir aşama olarak belirtilmektedir.

İngiltere ve Galde çocuk suçluluğu ve terk ve ihmal edilmiş çocuk problemi oldukça orjinal bir perspektif çerçevesinde çözülmekte ve çocuklara yönetilen tedbirler sosyal bir aksiyon olarak belirtilmektedir.

Suç işlemiş çocukların dâvası, gönüllü hâkimlerden teşekkül eden çocuk mahkemelerinde görülmekte ve mahkeme birisi kadın olmak üzere üç üyeden teşekkül etmektedir. (iki kişi ile teşekkül eden hallerde bile bir üyenin kadın olması öngörülmüştür.)

Çocuk mahkemesi probasyon memurunun hazırlamış olduğu sosyal rapor çerçevesinde sosyal veya cezai nitelikte tedbirler vazedilebilir : Cezai tedbirler cümlesinden olarak propasyon kararı verilebileceği gibi çocuğu bir islâh okuluna da gönderebilir.

Bu islâhevi okulundan ziyaret ettiğimiz **Red Hill** müessesesinin fonksiyonel yönden ilginç olduğu müşahade edilmiştir.

Müessese de bir ayırma merkezi bir islâhevi, salıverileceklerin son altı ayını geçirdiklerini bir kesim bir de disiplin problemi arz eden ve ya daha önce bu nev'i müesseselerden firar etmiş suçlu çocukların bulunduğu **özel emniyet kesimi** yer almaktadır.

Ayırma merkezi yetenekli psikolog ruh hekimi ve sosyal hizmet uzmanları ile donatılmıştır. Bu merkezde çocuklara zekâ projeksiyon testleri tatbik edilmekte her çocuk ruh hekimi tarafından görülmekte; Ru-

bi problemi olanlar psikoterapi metodu ile tedavi edilmektedir. Bu merkezde, iki - üç hafta süren müşahade sonrası yapılan nihai toplantıda çocuğun şahsiyeti değerlendirilmekte ve gideceği müesseseye tayin edilmektedir. Çocukların gönderilecekleri müessese bakımından ailesine yakın bir müessese olması üzerinde de önemle durulmaktadır. Çocuklar islâhevinde yaş dilimlerine göre, üç gruba ayrılmış ve her dilim için ayrı bir tretman programı öngörülmüştür.

Müessesede çok yönlü faaliyetler söz konusu olup; şekilcilikten azami derecede uzaklaşmış ve çocuğun sosyal intibakını sağlamak gaye edinilmiştir.

Özel emniyet kesiminde ise, dinamik kişisel ilişkilere önem verilerek personelle çocuklar arasında yakın ilişkiler tesis edilmiş; personelin azami bir tolerans göstererek çocukların itimatlarına mazhar olabilmeleri öngörülmüştür.

1969 Tarihli Çocuk Kanunu ile birkaç mahalli idareyi içersine alan bölgeler tesis edilmek üzere olup, her bölgede kurulacak Bölgesel Plânlama Komitesi ile çocuklara dair hususların tanzimî ve eldeki imkânların rasyonel bir şekilde kullanılması gaye edilmiştir.

Bu sözü edilen bölgelerde **cemiyet evleri** olarak adlandırılan müesseseler hizmete girerek, suçlu ve suçlu olmayan çocukların tretmanı bu evlerde yapılacaktır.

Yetişkin Suçluların Tretmanı

İngiltere ve Gal cezaevlerinin nüfusu 39.000 erkek ve 1.000 kadın olmak üzere 40.000 civarındadır. Bu miktardan 26.000 i yetişkinleri 2.000 i 18 - 21 yaş arasında olanları 6.200 ü Borstal, müessesesinde ve 1.800 ü de Tevkif Merkezlerinde bulunanları teşkil etmektedir. Tutukluların miktarı ise, cezaevleri nüfusunun % 10 unu bulmaktadır.

Şunu belirtmek gerekirken, mahkûm olanların ekserisi cezaevine gönderilmemektedir. 1968 yılında 17 yaşın üzerindeki 195.000 suçlunun hemen hemen yarısına para cezası verilmiş 1/5 oranından az bir nisbette cezaevine gönderilmiş vs % 12 si (32002) de tecilden yararlanmıştır. 1967 Tarihli ceza Adalet Kanunu ile kefaletle salıverme daha serbest olarak tatbik edilmeye başlanmış tecil ve şartla salıverme müessesesi ceza sistemine ithal edilmiştir.

Halihazırda İngiltere ve Gal cezaevi idaresinin karşılaştıkları problemlerin başında Cezaevlerindeki nüfus kabarıklığı gelmektedir. Ekseri

779

suçluların cezaevinde 12 aydan az bir süre kalmasına rağmen müşahade olunan bu nüfus kabarıklığını izale etmek babında cezaevi idaresi araştırmalar yapmaktadır.

İngiliz ve Gal infaz sisteminde hükümlülerin cezalarını aile veya yakınlarına yakın bir cezaevinde çekmesini sağlamak üzere, tesbit edilen 4 bölgede, ihtiyaçları uygun cezaevleri tesisi öngörülmüştür.

Bundanda anlaşılıyorki İngiltere, Belçika, Hollanda ve Fransa'da olduğu gibi bölgesel sisteme gitmektedir.

Hükümlülerin sınıflandırılması bakımından, uzun süreli cezalıları ve kısa süreli cezalıları bakımından iki ayrı Komisyon mevcuttur.

İkinci Komisyon mahalli cezaevinde, birincisi ise uzun süreli suçluların bulunduğu cezaevlerinde kuruludur.

Sınıflandırma ve ayırma sırasında gözönüne alınan hususlardan birisi suçluların Risk derecesidir. Suçlular arz ettikleri risk göz önünde alınarak A, B, C, D guruplarına ayrılmıştır :

- A. Firarları kamu, veya polis veya devletin emniyetine tehlike teşkil edecek suçlular grubu;
- B. Maksimum emniyeti gerektirmemekle beraber firarı muhtemel suçlular grubu;
- C. Firar etmek için yetenek ve imkânlara sahip olmamakla beraber firar etmeyecekleri hususunda itimad edilemedikleri için açık müesseselere gönderilmeyen suçlular grubu;
- D. Açık müesseselere gönderilen suçlular grubu.

Risk yönünden yapılan bu sınıflandırma tutukluluk zamanında da söz konusu olmaktadır. Yapılan bu sınıflandırma kesinlik teşkil etmemekte ve tretman vetiresindeki değerlendirmelere göre bir sınıftan ötekine trasfer kabil olabilmektedir.

Bizdeki tanzimin aksine, tutuklulara disiplin cezası verilebildiği gibi tutukluya mazeret izni de verilebilmektedir.

İngiltere'de hükümlü hanımlarının karşılaştıkları problemleri çözümlmek ve cemiyetten tecrit edilmelerine manj olmak bakımından probasyon memurunun nezaretinde grup toplantıları yapmaları da çok ilginç görülmüştür.

İçişleri Bakanlığı Araştırma Merkezi

1948 Tarihli Ceza Adaleti Kanunu ile İçişleri Bakanına suç sebepleri, suçluların tretmanı ve bunlara ilişkin hususlar üzerinde araştırma yapmak veya araştırmaları finanse etmek yetkisi verilmiştir. 1951 tarihinden itibaren de çeşitli üniversitelere bu konuda tahsisler yapılmıştır.

1957 Tarihinde İçişleri Bakanlığı Araştırma yapmak ve dışarda yapılan araştırmalara yöneltilen yardımı genişletmek üzere bir araştırma merkezide kurmuştur.

Üniversiteler ve diğer müesseseler yapmayı tasarladıkları araştırmaları Araştırma ve İstatistik direktörüne bildirmekte veya kendilerine bu Direktörlükçe araştırma projeleri verilmekte ve uygun görüldüğünde Üniversite ile Bakanlık arasındaki ilişki bir mukavele ile tesbit edilerek gerekli Finansman bütçeden sağlanmaktadır.

FRANSA

Fransız cezaevleri nüfusu 21.000 hükümlü ve 30.000 Tutuklu olmak üzere 51.000 i bulmaktadır. Hükümlülerden 19.000 i cezaevi veya dışındaki atölyelerde çalışmakta ve son zamanlarda dışarda çalışma bakımından cezaevi idaresinin özel sektörle yaptığı mukaveleye dayalı çalışma yerine Semi - Liberty sisteminin uygulanması ile hükümlünün kendi bulunduğu işte çalışması tercih edilmektedir.

Hükümlünün bu şekilde çalışması sondajlarla kontrol edilmektedir.

Fransız cezaevlerinde de tutuklu sayısı fazla olduğundan 17. Temmuz 1970 tarihli Kanunla tutuklu sayısını azaltmak amacıyla hüküm öncesi probasyon müessesesi sistemi ithal edilmiş; 16 yaşından küçük çocukların cinayet suçu haricindeki suçlardan tutuklanamayacağı öngörülmüş ve aynı Kanunla kısmi tecil müessesesi tanıtılmıştır. Şöyleki, hükümlünün 2 yıl hapis cezasının 6 ayını cezaevinde geri kalan 18 ayını da probasyon altında geçirmesi gibi.

18 ay hapis cezası üzerindelerinin sınıflandırma ve müşahadesi bakımından Frenes merkezi Oryantasyon müessesesi mevcuttur. Adalet Bakanlığı hangi suçluların bu merkeze gönderileceğini tâyin etmektedir. Bu müessesede 6 hafta süren müşahade sonrası infaz hâkimi, müessesesi müdürü ve uzmanlardan kurulu Komisyonda değerlendirme ve ayırmaya tâbi tutulmakta; arzu edildiğinde hükümlü de huzura çağrılmaktadır.

Uzun süreli hükümlüler bakımından cezasının son kısmı şartla tahliye statüsüne tabilik şeklinde infaz edilmekte, hükümlü, ikâmet ettiği bölgedeki infaz hakiminin kontrol (Ve yardımına) bırakılmaktadır

Hükümlünün ücretinden mahkeme masrafları ve mağdura ödenecek tazminat kesilmekte ve gerektiğinde ücretinden ailesi ve çocuklarına yardım yapılmaktadır. Prensip itibariyle, ihtiyaç halinde bulunan ailelere, cezaevi sosyal yardım fonundan da yardım sağlanabilmektedir.

Milli Araştırma Merkezi

Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulu olan bu araştırma merkezinde bir Başkan, Psikolog, İstatistikçi ruh hekimi, genç hukukçular ve hukuk doktorları olmak üzere 10 kişi bulunmaktadır - sosyolog katılmamaktadır.

Millî cezaevi araştırma merkezi ile üniversite profesörleri ve hakimler arasında çok sıkı bir iş birliği mevcuttur. Profesörler araştırma merkezine şahsi ilgileri nedeni ile müracaat etmektedirler.

Ayrıca, Vaucresson'da çocuk suçluluğu yönünden Gözetimli Eğitim Dairesine bağlı bir araştırma merkezi de mevcuttur.

Yukarıda da belirtildiği üzere, cezaevlerinin cemiyetin küçük bir örneği olarak kabul edilmesi nedeniyle hükümlü ve tutukluların manevi ihtiyaçlarına cevap vermek üzere gezdiğimiz her 4 memlekettede cezaevleri bünyesinde kiliselere ve din adamlarına büyük çapta yer verilmiştir.

Belçika, Hollanda, İngiltere ve Fransa'nın infaz sistemleri kısaca izah edilmiştir. Cezaevi mimarisinin hücre sistemi oluşu, hükümlü ve tutukluya cezaevinde normal bir yaşantı sağlanması ve 5-10 kişiye bir gardiyanın nezaret etmesi ve gardiyanların günde 8 saat vardiye usulü ile çalışmaları ve cezaevlerinin geniş bir personel kadrosu ile takviye edilmesi infazdan beklenen gayenin elde edilmesinde yararlı görülmüştür.

Netice ve Kanaat

- 1 — Cezaevi inşaa tarzının bugünün ihtiyaçlarına göre ele alınması.
- 2 — 647 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yazılı kısa süreli hapis cezaları yerine verilecek tedbirlerin memlekte bünyesine uygun olarak değiştirilmesi.
- 3 — Cezaevi personelinin yetiştirilmesi için müstakil hüviyette bir okul açılması.

4 — Gardiyan kadrolarının artırılması suretiyle, mesai saatlerinin günde 8 saate indirilmesi.

5 — Cezaevi personeline lojman yaptırılması.

6 — Bakanlık bünyesinde bir araştırma komitesinin kurulması.

7 — Bugünün şartları karşısında Bakanlık bünyesinde ehil araştırmacıların elde edilmemesi nazara alınarak Üniversite profesörlerinden istifade yönüne gidilmesi.

8 — Hâkimlerin yalnız maddi veya şahsi delillerle yetinerek suçlu hakkında cezaî bir karar vermek yerine sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanacak **hüküm öncesi sosyal rapora** müracaat etmesi,

9 — Basın radyo ve televizyon gibi yayın organlarıyla cemiyette mevcut gönüllü teşekküllerin infaz sırasında ve sonrası suçluların islâhlarına iştiraklerinin sağlanmasının, uygun olacağını düşünmekteyiz.

İNCELEMELER

ARŞİVLER

Yazan : Ali Himmet BERKİ

Giriş

Bir devlette, teşekkülünden itibaren askerî, siyasî, idarî, Adlî vakia ve bunların yanında vakıf ve arazi mevzularında sayısız muamele ve hadiseler tekevvün eder. Bunlar günü gününe tarihleri ile ait olduğu kısımda kayıt ve tescil olunur. Bu kayıtların üzerinden haylı bir zaman geçtikten sonra «Kuyudukadime» ve bu kayıtlara ve bulunduğu yerlere «ARŞİV» denir.

Biz bu yazıda hukukî bakımdan bilinmesi faidelî ve bazı hallerde lüzumlu olan kuyudukadime üzerinde durarak bilgi vermeye çalışacak askerî, siyasî ve idarî kısımlarla iştigal etmeyeceğiz.

Hukuka taalluk eden kuyudukadimeyi avukatların ve hâkimlerin bilmesi lâzımdır. Bilinmemesi hakların ziyaina sebep olabilir.

Meselâ : Bir mer'a veya yaylânın hangi kasaba ve köye ait olduğu, müstakil veya müşterek bulunduğu hususunda vaki bir ihtilâfda, hükme medar olacak bir vesika ve beyyine yoksa hakikati hal hangi mercie müracaatla anlaşılacaktır. Veya bunlardan birinin hududunda ihtilâf edilirse, ne gibi bir tetkikatla hal edilecektir. Veya bir vakıfdan intifa iddia olunur ve vakfiyye zayi olmuş bulunursa, bu vakfiyyenin kaydı nereden aranacaktır. Veya ihtilâf mevzuu olan bir hususda bir taraf bir ilâma istinat eder ve diğer taraf bu ilâmın ihticaca salih olmadığını iddia eylerse, bu ilâmın mamulünbih olup olmadığı nereden sorulacak, veya bir fermanın ve temliknamenin sahte olup olmadığı hangi müesseseden tahkik edilecektir.

İşte, hep bunlar bilgiye tevakkuf eden şeylerdir, bilinmez ve aranacak yerlerden aranmazsa, hakikat meydana çıkmaz.

Ledel'icap, bir mer'a veya yaylâk ve kışlâk için kuyudu hakaniye ve tapu arşivine ve vakfiyye kaydı için vakıflar arşivine veya mahkeme sicillerine ve eski bir ilâm için bu ilâmı veren mahkemenin sicilleri nereden muhafaza ediliyorsa o yere ve bir ferman için de başvekâlet arşivine

baş vurmak iktiza eder. Bu yolda bir tetkikten sonra isabetli bir netice elde edilmek mümkün olur.

ŞİMDİ bu arşivlere ait bilgi vermeye çalışalım :

I — KUYUDU HAKANİ : Hemen söyleyelim ki, bu kayıtlar arazii emiriyyenin tedevvül ve tasarrufuna ait olmayıp, Osmanlı devletinin teessüsünden sonra yapılan umumî tahrirlerde tesis olunan kayıtlardır.

ŞÖYLEKİ, merhum Ömer Hilmi ve Ali Haydar efendilerin beyanlarına göre, Osmanlı padişahları ve hususile sultan Süleyman ve üçüncü sultan Murad zamanlarında, muktedir ve şayanı itimat zevat arasından intihap olunan tahrir memurları marifetile, memaliki Osmaniyyede bulunan köy, kasaba, mezraa, mer'a, orman, yaylâk, kışlâk ve bazı vakıflar ve bunların ciheti merbutiyetleri yani, hangi kasaba ve köye ait olduğu, müstesna bir itina ile tahkik olunarak tahrir edilmiş ve vücuda gelen defterler 970 e balığ olup, bu defterlerin balâsı hattı humayun ve tuğra ile tevsik kılınmıştır.

Bu defterler İstanbul'da defteri hakanî nezareti binasında hususi bir itina ile muhafaza edilmekte iken, ahiren Ankara'ya Umumi Tapu ve Kadastro dairesine nakil olunmuştur.

İŞTE, mecellenin 1737 nci maddesinde beyan olunan ve bilâbeyyine mazmunile amel caiz olan defterler, bu defterlerdir. Son zamanlarda yoklamalarda tanzim olunan defterler değildir. Bunların ne suretle muhafaza olunduğu ve mezkûr defterlerde yazılı araziden bir kıt'anın cevazı şer'i ve kanuniye binaen, kadim merbutiyyeti devletçe değiştirilerek o yerin kaydının tashihi lazım geldikte, ne veçhile tashih olunduğu hakkında Ali Haydar efendi merhumun Arazi kanunu şerhinin 62 nci sahifesine bakınız.

İMDİ, bir mer'a veya yaylâk veya kışlâk dâvalarında icabında ihtilâf mevzuu mer'a veya yaylâk veya kışlâğın, yeri ve hududu hakkında izahat verilerek Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğüne müracaat edilir. Bu kayıtlar bizden ayrılan, Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan ve Arabistan gibi memleket daire ve mahkemelerinde muteber olup, icabında bu kayıtlar için Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğüne müracaat olunmaktadır.

Bu tahrir vüsuk ve intizam bakımından, Türk idare kudret ve kabiliyyetinin derecesini gösteren vesaikdandır.

2 — VAKIFLAR ARŞİVİ : vaktile vakfiyyeler, şer'iyeye mahkemelerinde kadılar (hâkimler) tarafından tanzim olunurdu. Şer'iyeye mahkemelerinden verilen ilâm ve hüccetler ve tanzim olunan vakfiyyeler (1) sicilli mahsuslarına aynen geçirilerek hâkim tarafından mühürlenir ve bu siciller itina ile hifiz edilirdi.

Bazı mahkemelerin hicrî 900 tarihinden sonra tuttıkları siciller halen mevcuttur, bu sicillerin bu gün nerede olduğunu biraz sonra yazacağız.

Evkaf nezareti teşkil edilmeden evvel, elde bulunan vakfiyyelerin bazıları şeyhul'islâm ve kapu ağası gibi bazı dairelerde ve bu meyanda defter hanede defterlere geçirilmiş ve 1240 tarihinde Evkaf nezareti teşkilinden sonra alâkahların getirdikleri vakfiyyeler vakıflar nezaretinde, hususî defterlere kayıt olunarak asılları getirenlere iade olunmuştur.

İMDİ, Bir vakfiyyenin kaydı aranmak lâzım gelirse evvelâ hangi şer'iyeye mahkemesinden verilmiş ise o mahkemenin sicillerine busicillerde bulunmadığı takdirde vakıflar umum müdürülüğü kuyudukadime (arşiv) dairesine müracaat olunmalıdır. Burada bulunamazsa, daire bir de tapu ve kadastro umum müdürlüğünden sorar, varsa oradan bir suret alınır.

Vakıflar kanununun neşrine kadar defterlere geçirilen vakfiyye suretleri, hangi memur tarafından geçirildiği ve aslile mukabele olup olunmadığı gösterilmemiş olduğu gibi, bu suretler ilâve ve teviz ve tasni'a müsait bir tarzda geçirilmiş olduğu cihetle mündericatları, teamül ve başka bir vesika ile teyyüt etmedikçe bunlar hükme medar olacak vüsuku haiz sayılamaz.

Vakıflar kanununun neşrinden sonra vakfiyyeler, vakıflar idare meclisinin karare ile kütüğe geçirilmeye başlanmış, mukabele ile aslına inutabık olduğu şerh verilerek alâkalı mes'ul memurların imzalarile ve resmî mühürle tevsik edilmekte bulunmuştur. Bu cihetle bu kayıtlar hükme medar olacak vüsuku haizdir.

Vakıflar arşivinde bir vakfiyye kaydı bulunabilmek için, vakfın kim olduğu bilinmek lâzımdır, arşivde vâkıflara ait fihrist defterleri

(1) İlâm, nizalı hukuki bir hadise hakkında muhakeme neticesinde verilen hükmü havi vesikaya, mücerret tevsik maksadile ikrar, tevkil, ibra, hibe, beyi' ve icare gibi nizasız vaki beyanlara dair verilen senede ve vakfiyye, vakf edenin takrir ve beyan ve şartlarını ve hakimi o vakfın lüzumuna mütaallik hükmünü ihtiva eden vesikaya denir. Kâtiplerce adet olarak hakimîn isim ve mührü ilâmın altında ve hüccetlerde üst tarafında bulunur.

vardır ve vakfiyyelerinin hangi defterde olduğu burada yazılıdır. İstenen kayıt beş on dakikada o defterde bulunur.

Padişahların vakfiyyelerini bulmak için, hangi padişahın vakfı aranıyorsa, o padişahın adını söylemek kâfidir.

Hiç bir yerde vakfiyyesi bulunamayan vakfiyyet ve şart dâvalarında, teammül yani ötedenberi amel ne veçhile olduğu tetkik olunur.

3 — ŞER'İYYE MAHKEMELERİ SİCİLLERİ : Biraz evvel kayıt ve işaret ettiğimiz veçhile, şer'îyye mahkemelerinden verilen ilâm ve hüccet ve bu meyanda vakfiyyeler, sicillere aynen kayıt olunurdu. ŞÖYLEKİ :

Bir dâva veya ikrar ve bir akit ve bir vakıf için, mahkemeye müracaat vukuunda zabıt tutulup, iddia ve beyanlar ve muhakeme ve muamele safahatı zapta geçirilir ve alâkalılara imza ettirilir, verilen hüküm ve talepler dahi zapta yazıldıktan sonra münakkah bir surette ilâm ve hücceti tanzim olunur ve bunlar aynen sicille geçirilip kadı tarafından mühürlenir ve sonra ilâmların ziri ve hüccetlerin üstü imza edilerek alâkalılara verilir ve zabıtnameler ve hususile siciller itina ile müemmen yerlerde muhafaza olunurdu.

Sicillerden başka, şer'îyye mahkemelerinde müteferrik defterler olup, bu defterlere vaktile padişahlar tarafından gönderilen hükümler ve bir ihtilâfın hal ve fasıl edilmesi için yazılan fermanlarla, belediye işleri kadılar tarafından görülürken tâyin olunan narhlar ve saire kayıt olunurdu. Bu sicil ve defterler müverrihler için birer kıymetli hazinedir. Yeterki aranıp tetkik olunsun, Amasya müverrihi Hüseyin Hüsameddin efendi merhum bu mufassal tarihi yazarken, mahkeme sicillerinden çok faydalandığını yazar.

Bu sicil ve defterler, şer'îyye mahkemeleri lâviğ olunduktan sonra muhtelif müzelere nakil edilmiştir.

İstanbul merkez şer'îyye sicilleri : Eski meşihat dairesine girilince hemen sağ tarafında bulunan siciller dairesindedir. Bu siciller tasnif edilmiş olup, aranılan sicil kayıtları kolaylıkla bulunur, müftülükçe bu daire için bu işleri bilen bir memur tâyin edilmiştir.

Vaktile İstanbul şer'îyye mahkemelerinden verilen bir ilâmın sicilde bulunup bulunmadığı anlaşılması için İstanbul müftülüğüne müracaat olunmalıdır. Söylemeye hacet yoktur ki, sicilli aranılan ilâmın İstanbul şer'îyye mahkemelerinden hangisinden verildiğinin ve tarihinin tasrih ve beyanı icap eder.

Taşra mahkemelerinden tanzim olunan sicillerin bulundukları yerlerin mıntika olarak listesi şöyledir :

ANKARA ETNOĞRAFYA MÜZESİNDE : Ankara, Çankırı, Çorum, Eskişehir, Kayseri, Kırşehir, Yozgat, Erzurum, Kars, Erzincan, Gümüşhane, şer'imahkeme sicilleri.

İstanbul Topkapı Sarayı Müzesinde : İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, Kocaeli, Balıkesir, Bolu, Zonguldak, Samsun, Ordu, Giresun, Trabzon, Rize, Çoruh şer'iyye mahkemeleri sicilleri.

Diyarbakır Müzesinde : Diyarbakır, Elâzığ, Hâkkari, Bitlis, Siirt, Mardin, Bingöl, Tunceli mahkemei şer'iyye sicilleri.

Van Müzesinde : Van, Ağrı, mahkemei şer'iyye sicilleri.

Adana Müzesinde : Adana, Urfa, Gaziantep, Maraş, İçel, Maiatya şer'iyye mahkeme sicilleri.

Hatay Müzesinde : Hatay sicilleri.

Konya Müzesinde : Konya, Burdur, Isparta, şer'iyye mahkeme sicilleri.

Niğde Müzesinde : Niğde şer'i mahkeme sicilleri.

Afyon Karahisar Müzesinde : Afyon Karahisar şer'iyye mahkeme sicilleri.

Sivas Müzesinde : Sivas şer'iyye mahkeme sicilleri.

Kütahya Müzesinde : Kütahya şer'iyye mahkeme sicilleri.

Bursa Müzesinde : Bursa, Bilecik şer'iyye mahkeme sicilleri.

Manisa Müzesinde : Manisa şer'iyye mahkeme sicilleri.

İzmir Müzesinde : İzmir, Aydın, Muğla sicilleri.

Bergama Müzesinde : Bergama şer'iyye mahkeme sicilleri.

Antalya Müzesinde : Antalya şer'i mahkeme sicilleri.

Kastamonu Müzesinde : Kastamonu sicilleri.

Sinop Müzesinde : Sinop şer'i mahkeme sicilleri. (†)

(1) Bu malumat, Başvekâlet Arşiv Müdürü muhterem Mithat Sertoğlundan alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığından edindiğimiz kayıtlar da, az fark ile bu merkezdedir.

Bütün bu sicillerin mevcudu, takriben Onbin küsür olduğu tahmin olunmaktadır.

Harp ve istilâlarda ve yangınlarda bir hayli siciller zayi olmuş ve yanmıştır.

Herhangi bir mahkemei şer'iyeden verilen ilâmın iddia vukuunda, sahte olup olmadığı, ve ilâmda bulunan mührün o tarihte mühürleyen hakimnin o şehirde naip veya kadı (2) olup olmadığını tahkikile anlaşılır.

Vaktile şer'îmahkemelere naip ve kadı tâyin olununca, o zatin kullanacağı mühür, Şeyhülislam dairesinin fetvahane kısmında, defteri mahsusuna basılır. Ve sonra tetkik için hüccet veya ilâmları gelince, herşeyden evvel bunların üzerindeki mühürlerin, defteri mahsusuna basılan mühüre mutabık olup olmadığı araştırılır, mutabık ise icabı yazılırken, mühürü mutabık ve meali, diye yazılırdı.

Bu usulün yani, şer'î hakimlere fetvahanece tatbik mühürünün bastırılması, hangi tarihten başladığı kesin olarak anlaşılamamış isede, İstanbul Müftülüğünde hıfız edilmekte olan tatbik mühürleri defterlerindeki mühürlerin tarihlerinin 1070 ve 1073 ve 1093 olmasına nazaran, bu usulün daha evvel ittihaz olunduğuna hüküm etmek yanlış olmaz.

Herhangi bir ilâm ve hüccetin, sahte olup olmadığını anlamak için, İstanbul fetvahanesinden sorulmak iktiza eder. Bazı mahkemeler Başvekâlet Arşivinden sormakta ve Arşivden, o mahkemelere, İstanbul Müftülüğünden sormaları bildirilmektedir.

4 — Ferman, temlikname berat gibi vesikalar için Başvekâlet Neşriyat Müdürlüğüne müracaat olunur. Bu vesikaların Divanda kaydı bulunabilmek için tarihleri veya hangi Padişah tarafından verildiği ve neye dair olduğu bildirilmek lâzımdır. Vaki olacak müracaat üzerine arşiv müdürlüğünden bunların kaydı varsa bir sureti çıkarılarak istek sahibine verilir. Yoksa kaydına tesadüf edilemediği bildirilir.

Arşivlere ait daha fazla bilgi edinmek için tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü ile Vakıflar Umum Müdürlüğü arşivlerine ve Başvekâlet arşiv Müdürü Muhterem Mithat Serdaroğlunun başvekâlet arşivi adlı eserine müracaat edilmelidir.

- (2) Şer'îye hakimlerine NAİP denmesi, meşrutiyete kadar Anadoluya tâyin olunan şer'î hakimleri, «Anadolu kazaskerleri ve Rumeliye gönderilen şer'îye hakimlerini,» Rumeli Kazaskerleri gönderirlerdi ve bu hakimler, Kazaskerlere niyabeten ifayi vazife ederlerdi, Anadoluda kaza selâhiyetini haiz maahaza, İstanbul, Mekke ve Medine şer'î hakimlerine, kadı denirdi. Meşrutiyetin ilânını müteakip, şer'î hakimlere kadı unvanı ve şer'î hakim mektebi olan Muallimhanei Nüvvap adı yerine, medresetül'kuzat unvanı verilmiştir.

POLİÇE VE BONOLARDA VADE UZATMALARI VE BUNUN HUKUKİ SONUÇLARI

Yazan : Eyüp Sabri ERMAN
(Yargıtay İcra ve İflâs D. Başk.)

Bir bono veya poliçe ancak;

- 1 — Görüldüğünde,
- 2 — Görüldüğünden muayyen bir müddet sonra,
- 3 — Keşide gününden muayyen bir müddet sonra,
- 4 — Muayyen bir günde,

Ödenmek üzere keşide edilebilir. Yani; senedin vadesi bu dört şekilden birine uygun olarak tesbit edilmiş olmalıdır. Vadesi bunlardan gayri bir şekilde yazılan veya birbirini izleyen vadeleri ihtiva eden senet batıldır. Görüldüyorki vade şekli, kambiyo senetlerinin tanziminde esaslı ve onun geçerliliğini sağlayan mühim bir unsurdur. Ticaret Kanunumuzun 615 inci maddesinin son fıkrasında, (Batıldır) deyiimi kullanılmak suretiyle vade şeklinin, kambiyo senedinin geçerlilik şartı sayıldığı açık ve kesin olarak belirtilmiştir. Vade şeklinin kanunda gösterilenden gayri şekilde gösterilmesi halinde o senet poliçe veya bono vasfını iktisap edemez, Fakat bu hal onun âdi senet olarak kabulüne mani değildir.

Bir bono veya poliçede vadenin hiç gösterilmemiş olması halini vade şeklinin tesbiti hali ile karıştırmamak lâzımdır. İlgililer, isteyerek veya bir ihmal sonucu vadeyi göstermemiş olabilir. Bu durum poliçe veya bononun geçerliliğini etkilemez. Vadesi gösterilmemiş olan bir bono veya poliçe, görüldüğünde ödenmesi meşrut sayılır. (T.K. mad : 584, 689). Vade taşımayan böyle bir senedin keşide tarihinden itibaren bir yıl içinde ibraz edilmesi lâzımdır. Daha evvel ibraz edilmediği takdirde vade, ibraz müddeti olan birinci yıl sonunda dolmuş olur. Yani bu gibi senetlerin vadesi, azami bir yıl olarak kabul edilebilir. Protesto, zaman aşımı müddetleri bu tarihten itibaren cereyan etmeye başlar, (T.K. Mad : 616).

Belirli bir vade şekli tesbit edilmek veya hiç vade gösterilmemek suretiyle tanzim ve tedavüle arz edilmiş olan poliçe veya bono, bu haliyle bir kül teşkil edeceğinden senedin şekline ve metnine taallük eden, bir kelime ile, hüküm ve kuvvetine müessir bulunan bilumum değişikliklerin bazı kayıt ve şartlara bağlı tutulması zaruridir. Zira; bu değişiklik keşideci, ciranta, aval, muhatap ilh. gibi zincirleme sorumluluk altına girmiş olan ve menfaatları çelişebilen muhtelif ve müteaddit senet borçlula-

rının leyh ve aleyhlerine bir durum yaratabileceği, onları bazı haklardan yoksun edebileceği gibi bir takım mükellefiyetler altına da sokabileceği muhtemel ve hatta muhakkaktır. Binaenaleyh, kambiyo senedi üzerinde gelişe güzel değışmelere ne Ticaret Kanunumuz ve nede uluslar arası genel kurallar elverişli değildir.

Kambiyo senetleri, hakkı temsil eden kıymetli evraktan maduttur. adeta kâğıt para, banknot gibi kolaylıkla elden ele geçerek sermayenin atıl kalmasını önler, kredi teminine yarar. Milli Sınırları aşarak Milletler Arası Tedavül sahasını iktisab etmiş olan kambiyo senetleri için Milletler Arası bir Hukuk Statüsü temini maksadıyla 1910 ve 1912 Yıllarında Lâhey'de, Birinci Dünya Harbinden sonra da, 1930 ve 1931 Yıllarında Cenevre'de Uluslar Arası toplantılar yapılmış ve bu son toplantılarda kambiyo hukukunun birleştirilmesi hususunda bazı anlaşmalara varılmıştır. Anglo- Sakson memleketleri hariç olmak üzere hemen hemen bütün memleketler, kambiyo senetlerine ilişkin millî mevzuatlarını Cenevre andlaşmasına uydurmuşlardır. 1/1/1957 tarihinde yürürlüğe giren 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu Lâhey andlaşmalarının geliştirilmiş bir şeklinden ibaret olan Cenevre andlaşmaları esas alınmak suretiyle tedvin edilmiştir. Milletlerarası tedavül kabiliyetini haiz bu kabil kıymetli senetlerin metni üzerinde gelişigüzel oynamak ona olan itibarı, itimadı sarsar, azaltır. mevzuatımıza da giren Uluslararası müşterek kurallara önem vermek, onları harfiyen uygulamak zorundayız.

Muayyen bir vadeyi taşımamış oluşu her ne kadar o senedin geçerliliğine etkili değilse de bu husus senedin tanzim anına münhasır bir keyfiyettir. Senet tedavüle konulduktan sonra haiz olduğu şekli ve metni ile bir tüm teşkil eder. Onda yapılacak herhangi bir değışiklik, bir ek, bir tahrif muhtelif ve müteaddit kişilerin haklarını etkiler. Bu yönler göz önünde tutulduğu takdirde, taraflarca önceden tesbit edilmiş veya hiç tesbit edilmemekle kanunen muayyen hale gelmiş olan vadenin, tedavüldeki senet için mühim bir unsur haline geleceği kolayca anlaşılabilir. Senet metninde vuku bulacak diğer değışikliklerde olduğu gibi vade şeklinin değıştirilmesi, uzatılması veya senede yeniden vade eklenmesi hallerinde dahi kambiyo hukukunun tabi olduğu kuralara aynen uyulması zorunludur.

Kambiyo senetlerinin şekli, ihtiva etmeleri zorunlu asgari şartlar Ticaret Kanunumuzun 583, 584, 688, 689, 592, 593, üçüncü maddelerinde birer birer ele alınıp tesbit edilmiş olmakla beraber, elden ele geçirilmesi, aval suretiyle temin edilmesi, muhatap tarafından veya araya girme suretiyle kabul olunması ilh. gibi işlemlerin şekilleri ve ne suretle yapılacakları ay-

rıca derpiş edilmiş, senet metnindeki değişiklerin kimler hakkında ve ne gibi hukuki sonuçlar doğuracağı belirtilmiş bulunmaktadır. (T.K. Mad : 595, 607, 613, 634, 648). Bütün bu işlemlerin senet veya alonj üzerine yazılması, ilgililerce imzalanması şarttır. Kambiyo senetleri o derecede şekle bağlanmıştır ki muhatap ve keşideciden gayri her hangi bir kişinin senedin yüzüne koyduğu imza aval şerhi sayıldığı halde aynı kişinin senet arkasındaki imzası açık ciro şerhi niteliğini taşır. Bir poliçe veya bononun me'ni tahrif edildiği takdirde değiştirmeden sonra senet üzerine imza koymuş olanlar değişmiş yeni metin, daha önce imzasını koyanlar eski metin uyarınca sorunlu olurlar.

Vade Uzaltılıp Kısaltılabilir mi?

Ticaret Kanunu vade şeklini kesin olarak tesbit etmiş olmakla beraber süreyi tayin bakımından keşideciyi serbest bırakmıştır. Görüldükleri muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçenin keşide gününden itibaren bir yıl içinde kabule arz edilmesi 605 inci maddesidir. Fakat, keşideci, senedi tanzim ederken bu müddeti kısaltabileceği gibi daha uzun bir müddet de şart koşabilir. Cirantalar ancak kabule arz müddetini kısaltmak hakkını haizdirler. Ticaret Kanunumuzun 616 inci maddesi uyarınca, görüldüğünde ödenmek üzere keşide edilen bir poliçe veya bononun bir yıl içinde, ödenmek üzere ibraz edilmesi lazımdır. Keşideci, senedin tanzimi sırasında bu müddeti kısaltmak veya uzatmak hakkını haiz olduğu gibi senedin muayyen bir müddetden evvel ibraz edilmeyeceğine dair bir kayıt da koyabilir. Bütün bular, senedin tanzimi sırasında keşideciye tanınmış olan haklardır. Senedin tanziminden ve tedavüle konmasından sonraki durum ne olacaktır. Vade şeklini değiştirmek veya müddeti uzatmak mümkün müdür? Kambiyo senetlerinin niteliği, şekle bağlı bulunuşu, hini tanziminde vadenin istenildiği kadar uzak veya yakın tesbit edilebilmesi imkânları ve yukarıda yaptığımız açıklamalar bizi bu soruya evet demekten alıkoymaktadır. Vade şeklini değiştirmek veya uzatıp kısaltmak, metni ve şekli ile bir bütün teşkil eden poliçe veya bononun bünyesini, bir kelime ile hüküm ve kuvvetini etkileyen, onu kısmen dahi olsa tadil veya tebdil eden bir işlemdir. Senet borçlarının sorumluluklarına etkili, senedi itibardan düşürücü, ona olan güveni sarsıcı böyle bir değişikliğe meydan verilmemesi, yazılmışsa hükümsüz sayılması doğru olur kanısındayız.

Müellifler, bir poliçenin veya bononun borçlularından biri, birkaçı veya cümlesinin hamille anlaşarak vadeyi uzatabilecekleri, böyle bir işlemin, senedin kambiyo senedi vasfını gaybetmesini gerektirmeyeceği düşüncesindedirler. Sayın Profesör Yaşar Karayalçın, Kambiyo senet

792

leri adlı kitabında vade uzatmalarının daima mümkün bulunduğunu, böyle bir işlemin icrası için borçluların ve alacaklının imzaları şart olmadığı gibi tarihe de lüzum bulunmadığını belirtmektedir. Sayın Profesöre göre; (... vadenin uzatılması ancak uzatma şerhini imzalamış olanlar veya bu uzatmayı ticari senet üzerinde veya ayrı bir belge ve hatta ihtilâf halinde isbat şartıyla - sözlü bir anlaşma ile veya zimnen sükût ile kabul etmiş olanlar arasında hüküm ifade eder. Bundan dolayı uzatma şerhinin altında poliçe borçlusu veya borçluları ile alacaklısının imzaları ve tarih bulunması şart değildir.)

Biz bu mütalaaya tamamen katılamıyoruz. Esas düşüncemiz yukarıda açıklanandan ibaret olmakla beraber müelliflere uyarak vadenin sonradan uzatılabileceği tezine katılmış olsak dahi bunun bazı formalitelere uygun cereyan etmesi, mümkün mertebe sınırlandırılması gerektiğini sanıyoruz. Zira;

Vadenin uzatılması; hamili, senede merbut haklarını kullanmaktan bir müddet daha alıkoyacağı, ibraz ve protesto müddetlerini ileri bir zamana atacağı, zaman aşımı müddetlerinin başlangıç tarihlerini değiştireceği, aralarında zincirleme sorumluluk cereyan eden keşideci, muhatap, ciranta ve aval verenlerin durumlarını ağırlaştıracığı için üzerinde durulması gereken önemli bir konu teşkil eder. Menfaatları çatışabilen bu derece değişik kişileri ilgilendiren bir işlemin zabturbat altına alınması ve muamelenin kambiyo hukuku kuralları ile sınırlandırılması zaruridir. Kambiyo senedinin hüküm ve kuvvetine müessir, münderecatına ve ihtiva ettiği şerhlere göre senedi iktisab ve başkalarına devir eden kişilerin haklarını ihlâl edici nitelikte bir muamelenin, kambiyo hukuku bakımından bir sonuç doğurabilmesi için mutlaka senet veya alonj üzerinde cereyan etmiş, buna muvafakat eden hamil ile borçluların imzalarını ve tarih taşımış olması lâzımdır.

Genel kural, kambiyo senetlerinin hükmüne müessir bilumum işlemlerin senet veya alonj üzerinde, ilgililerin imzalarını taşıyan şerhlerle yapılmasını gerektirir. Kıymetli evraktan madut, tedavülü çabuk ve kolay, takip ve tahsil yönlerinden özel yetki ve haklarla teçhiz edilmiş bu kabil senetlere olan güveni sarsmamak, senette mündemiç hakları, borçluların mesuliyet derecelerini ve durumlarını belirli halde tutabilmek ilah... için uygulanması zaruri bu genel kuralın dışına çıkılmaması şarttır. Senet üzerinde görülmeyen bir ciro veya kefalet işleminin hukuki sonuçları kambiyo hukukuna değil umumi hükümlere göre belirtilir. Bunun gibi, vade değişikliğine müteallik işlemde kambiyo hukukuna göre bir sonuç alınmak isteniyorsa, bunun da mutlaka senet veya alonj

üzerine verilecek meşruhatla yapılması, hamil tarafından imzalanması şarttır.

Bu şerhî borçluların da imzalamaları şart mıdır? Bu soruyu cevaplandırmadan bazı yönleri açıklamak zorundayız.

Vade uzatmasına dair anlaşma, bunu tazammun eden meşruhatı imzalayanların cümlesini mutlak şekilde bağlar. değişikliğe rıza göstermeyen diğer ilgililerin hak ve borçları değişiklikten evvel doğmuş ise bunlar hakkında eski vade geçerlidir. İbraz, protesto, zaman aşımı müddetleri, haiz oldukları sair haklar bu tarih esas tutularak tesbit edilir. Senedi, vade uzatmasından sonra iktisab edenler hakkında ise yeni vade ve buna bağlı hükümler cereyan eder.

Kambiyo senetlerinin özelliği ve onu âdi senetlerden ayıran vasıf şekle bağlı tutulmasıdır. En az ne gibi şartları haiz ve elden ele geçmesinin ne suretle mümkün olacağı, aval verme, kabul etme, araya girme, protesto, ihbar ilah. işlemlerinin tabî olduğu şekil, vadeden sonra yapılan cironun hukuki sonuçları hep birer birer ele alınıp tesbit edilmiştir. Senedin temsil ettiği hakda ve hak sahiplerinde vuku bulacak değişiklikler de olduğu kadar bu hakların kullanılmasını geciktirecek veya sukutunu gerektirecek işlemlerinde şekle bağlı olması ve senet üzerinde görülmesi zorunludur. Vade değişikliği ve uzatılması yukarıda da belirttiğimiz gibi senetten doğmuş veya doğacak haklarla yakından ilgili ve onlara etkilidir. Senedi yeni cirolarla iktisab edecek kişilerin, evvelki ci rantalarla keşideci ve muhatabın durumlarını açık ve kesin olarak bilmeleri ancak senet veya alonj üzerindeki şerhlerle mümkündür. Bu nedenlerledir ki biz, vade uzatmalarının bu tarihteki borçluları kambiyo hukuku bakımından ilzam edebilmesi için imzayı ve tarihi lüzumlu bir şart olarak görüyoruz. Tarih, değişiklikten doğabilecek anlaşmazlıkları önlemek bakımından da önemli bir unsurdur.

Vade değişikliği, buna muafakat etmeyenleri bağlamıyacağına, bunlar ancak eski vade ile ilzam edilebileceklerine göre hamil, bu iki kategoriye ayrılan senet borçlularına müracaat haklarını muhafaza edebilmek için eski ve yeni vade tarihlerinde olmak üzere iki defa protesto çekmek zorunda kalacaktır (T.K. 442). Bu halin, kambiyo senetlerinden umulan faydayı kısıtlayacağı, hamilleri müşkül duruma sokacağı muhakkaktır.

Netice olarak diyebiliriz ki, poliçe veya bono tedavüle çıkarıldıktan sonra onun hüküm ve kuvvetine tesir edebilecek, müracaat haklarını erteleyecek değişikliklere ve bu meyanda vadenin uzatılıp kısaltıl-

masına mevzuatımız ve kambiyo senetlerinin ihdasındaki amaç müsait değildir. Ekseri müelliflerin düşüncelerine katılmak icap ettiği takdirde bu değişikliklerin hiç olmazsa kambiyo hukukuna ve müşterek kurallara uygun olarak ve şekle azami riayet suretiyle yapılması icap eder.

FRANSA'DA ÇOCUK SUÇLULUĞU

Yazan : Salim ÖZKAN

(Ankara C. Savcı Yrd.)

Plân :

- 1 — Giriş
- 2 — Çocuk suçluluğunun nedenleri.
- 3 — Çocuğun adli yönden himayesi.
- 4 — Suçlu çocuğun himayesine ilişkin 2 Şubat 1945 sayılı kararname.

BİBLİYOGRAFYA : L' enfance délinquante - jean chazal. Les droits de L' enfant - jean chzal.

Délinquance juvanile et enfance en danger - George Moene. Le juçe, L' enfant, Les parents - Claude aller. La Rééducation des enfants et adolescents inadap-tés - Paul Lutz.

1 — Giriş :

İkinci Dünya savaşından sonra bütün ülkelerde olduğu gibi Fransada da çocuk suçluluğu genel suçluluk sayısına oranla büyük bir artış göstermiş olduğundan, bu hızlı artışı durdurmak için sorunun esas nedenlerini araştırmak sefalet ve alkolizme karşı savaşmak, Aile birliğinin dağılmasını önlemek ve temel ahlâki değerlerin korunmasına çalışmak gerektiği anlaşılmış, bu yolda tedbirler alınarak suçlu küçüleri cezalandırmaktan ziyade bulunduğu ve yaşadığı çevrenin kötü tesirine karşı himaye ve terbiye etmek cihetine gidilmiştir.

İstatistiklere göre 1955 yılından itibaren suçlu çocukların sayısı şöyledir :

YIL : SUÇLU ÇOCUK SAYISI :

1955	13975
1956	14778
1957	16366
1958	18900
1959	22123
1960	26894
1961	30829
1962	35975
1963	38462
1964	42570
1965	43767
1966	43714
1967	44814

Fransız Ceza kanuna göre, suç teşkil eden fiilin işlendiği anda 18 yaşını bitirmeyen küçüğün. ceza kanununda belirtilen bir fiili işlemesi halinde suçluluğu bahis konusu olur.

2 — Çocuk suçluluğunun nedenleri :

Genellikle müellifler çocuk suçluluğuna tesir eden faktörleri iç ve dış faktörleri olmak üzere iki kısımda mütalâa etmektedirler.

a — İç faktörler :

İç faktörler çocuğun bizzat şahsiyetine bağlı olan, şahsiyeti ile ilgili hususlardır, yani çocuğun bizzat şahsiyeti bahis konusudur. Küçük-
gün duyduğu huzursuzluklar davranışı üzerinde teris icra etmekte ve onu başkalarından ayıran fiil ve hareketlerde bulunmaya sevketmektedir. Bedeni bakımdan eksiklik ve kusurlar, aklı ve zihni yetersizlikler sinir sistemi hastalıkları suç işlemekte önemli rol oynamaktadır.

755

b — Dış Faktörler :

Bunlar ailevi düzensizlikler ve anlaşmazlıklar, Karıkocanın ayrılması yani aile birliğinin çözülmesi, okulda öğretmenlerin otoriteden yoksun bulunmaları, okuldan firar, anne ve babanın çalışmaları sebebiyle çocuklarıyla gereği gibi meşgul olamaması, mesken durumunun kifayetsizliği, modern hayatın etkisiyle insanın tamamen makinenin esiri olması ve bu durumun sinir sistemine tesiri, basında zararlı yayınlar, Sinema, zevk ve eğlence yerlerine düşkünlük, V. b. sebeplerdir.

3 — Çocuğun Adli yönden himayesi :

Küçükleri adli yönden himaye etmek gayesiyle fransız mevzuatında velâyet hakkının bir kısmını babadan nez'eden veya daha ziyade bu hakkın kullanılmasını adli otoritenin kontrolü altına alan hükümler mevcut bulunmaktadır. Çocuğun menfaatlerinin korunmadığını tahkik etmek, gerekirse tedbirlerini almak ve müdahale etmek adli makamlara mevdu bir keyfiyettir. Bununla beraber tatbikatta sık sık ve gereksiz olarak velâyet hakkına müdahaleden kaçınılmakta, ailede babanın otoritesinin sarsılmamasına dikkat edilmektedir. 2 Şubat 1945 tarihli suçlu çocuklar hakkındaki kararname küçükler için alınacak tedbirlerde tedrici bir sistem kabul etmiştir. Hakim herşeyden önce Çocuğun kendi aile muhitinde ebeveyninin nazaret ve muhafazasına teslimini nazara almakta, ailesi nezdinde çocuğun mahafazası imkânsızlığı karşısında başka tedbirlere başvurmaktadır. Medeni kanun hükümleri de aynı paraleldedir. Çocuğun kendi ailesi çevresinden çekilmesi yoluna başvurmadan önce aile nezdinde eğitilmesi yoluna gidilmektedir. Yukarıda da işaret ettiğimiz üzere kabili tatbik hükümler ne olursa olsun esas olan terbiyevi tedbirdir. Ebeveynin otoritesini ve terbiyevi faaliyetlerini takviye edip desteklemek suretiyle küçüğü kendi tabii çevresi olan ailesi nezdinde muhafaza etmek esas prensiptir.

Adli otorite kanun tarafından kendisine verilmiş olan görev gereğince çocuğu himaye bakımından müdahale eder. Medeni kanun hükümlerinin tatbiki bahis konusu olduğu zaman Adli otoritenin ihtilâfları halietmesi tabiidir. Ancak bunun yanında idari makamlar da çocuğun himayesi ile ilgilenmektedir. 7/1/1959 tarihli kararnameye göre her vilâyette Suçları önleyici komiteler kurulmuştur. İdarenin önleyici bakımdan gösterdiği faaliyetler büyük ve önemli olup adli müdahaleye takaddüm eder ve bu müdahaleyi kolaylaştırır. 7/1/1959 tarihli kararname ayrıca her vilayette ÇOCUK HİMAYE KONSEYİNİN Kurulmasını öngörmüştür. Çocuk hakimleri, Sağlık ve Sosyal ve Milli Eğitim Müdürleri

799

ve Vilayet aile birlikleri bu konseyde temsil edilmektedir. Ayrıca Çocuk sosyal Yardım müessesesi (Aide sociale à L' enfance) geçici veya devamlı olarak ailenin desteğinden yoksun kalmış bütün çocukları himayesine almaktadır. İdari yönden himaye ve önlemede ailenin muvafakatı şarttır.

4 — Suçlu Çocuğun Himayesine İlişkin 2 Şubat 1945 Tarihli kararname :

1945 Tarihli söz konusu kararname 1951 ve 1958 tarihli kararnamelerle tadil edilmiştir. Bu kararname suç tarihinde 18 yaşını bitirmeyen çocukların ceza kanununa göre suç teşkil eden bütün fiillerini özel bir rejime tabi tutmuştur. Küçüğün işlediği fiilden sorumlu sayılabilmesi için Fransız ceza kanunda asgari yaş haddi tesbit ve tayin edilmemiştir. Herşeyden önce küçüğün işlediği fiilin suç teşkil ettiğini bilmesi gerekmektedir ve tatbikatta 7 - 8 yaşından aşağı küçükler hakkında asla tatbikat tevessül edilmemektedir.

Çocuk Suçluluğunun tetkine girişmeden önce Fransız ceza kanununda yazılı suçlar ve cezalar hakkında kısaca bilgi vermenin uygun olacağı kanaatindeyiz.

Fransız ceza kanununun 1. nci maddesine göre suçlar üç kısma ayrılmıştır.

- 1 — Cürüm (Crime)
- 2 — Cünha (Délit)
- 3 — Kabahat (Contravention)
- 1 — Cürümlere mahsus cezalar şunlardır.**

- A — Ölüm cezası (La mort)
- B — Müebbet Ağır hapis (La réclusion Criminelle á perpétuité)
- C — Müebbet kalebentlik (La détenion criminelle á perpétuité)

Sürgün (Le banissement) ve siyasi haklardan mahrumiyet (La dégradation civique) cezaları sadece terzili mahiyette asli cezalar arasında yer almaktadır. (Fransız ceza kanun Madde 8) Cürümlere mahsus cezalardan para cezası (L'amende) kanunun ön gördüğü ağır cezalı suçlarda mecburi olmakla beraber genel ve özel müsadere (La confiscation), sürgün (La relégation), ikamet yasağı (L'interdiction de séjour), hükmün bir yere asılması (L'affichage du Jugement) gibi cezalar mütemmim cezalar olup hakimın takdirine bırakılmıştır.

2 — Cünha cezaları (Peines correctionnelles)**a) Esas cezalar (peines principales)**

1 — Hapis cezası

2 — 2000 bin franktan yukarı para cezası.

b — Mütemmim cezalar :

1 — Siyasî, medenî ve aile haklarından mahrumiyet.

2 — Müessesenin kapatılması.

3 — Özel Müsadere.

4 — Sürgün.

5 — Hükmün ilanı için bir yere asılması.

6 — İkamet yasağı.

3 — Kabahat cezaları :**a) Esas cezalar :**

1 — Hafif hapis.

2 — Üç franktan ikibin franka kadar para cezası.

b) Mütemmim cezalar :

1 — Özel müsadere.

2 — Hükmün ilan için bir yere yapıştırılması.

Fransız ceza kanununa göre akıl yaşı veya muhakeme yaşı denilen çağa ulaşmayan küçük, Ceza kanununda yazılı bir suçtan dolayı sorumlu tutulamaz. Ve hakkında tatbikat yapılamaz. Olay tarihinde 13 yaşını ikmal etmeyen küçükler hakkında cezai hükümler uygulanmamakta, terbiyevi tedbirlerle himayesi cihetine gidilmektedir. 13 yaşından aşağı bulunan bir çocuk cürüm (crime) nev'inden bir fiil işlerse sorgu hakimliğince ancak gerekçeli bir kararla tevkif edilebilir. 13 yaşını ikmal eden küçükler ceza kanunu hükümleri tatbik edilmekte, 16 yaşını bitirmeyen küçükler ise cürüm veya cünha nev'inden bir suç işlemeleri halinde dâva-ya çocuk hakimi veya çocuk mahkemesi bakmaktadır. 16 Yaşını bitiren küçüklerin cürüm işlemeleri halinde yargılanmaları KÜÇÜKLERE MAHSUS AĞIRCEZA MAHKEMESİNDE yapılmaktadır.

Çocuk mahkemesi ve çocuk hakimi bulunduğu Vilâyet hudutları dahilinde işlenen suçlara bakmakla yetkilidir. Bir bölgede birden fazla ço-

cuk mahkemesi kurulmuşsa sadece yetki Vilâyet hudutlarına inhisar etmeyip bir veya bir kaç kazayıda içine almaktadır. Bir çocuk mahkemesi nezdinde bir çok çocuk hakimi bulunabilir, bunların yer bakımından selahiyeti mahkemenin selahiyetile aynidir. Ceza kanununun tatbiki bakımından ebeveynin ikamteğahı, suçun işlendiği, suçlunun yakalandığı, veya küçüğün yerleştirildiği mahal mahkemeleri dâvaya bakmakla yetkilidirler. Tatbikatta genellikle çocuk hakimi veya çocuk mahkemesi herhangi bir suçdan dolayı çocuk hakkında takibat ve tahkikata başladığında suçlu çocuk başka bir yerde oturuyorsa yetkisizlik kararı (Ordonnance de dessaisissement) ile çocuğun halen oturmakta olduğu yer mahkemesine veya çocuk hakimine dosyayı sevketmektedir. Dosya sevkedilmeden yani yetkisizlik kararı verilmeden önce Cumhuriyet savcısının mütalâası alınmaktadır.

«MUKAVEMETE MUKTEDİR OLAMAMA» KAVRAMININ PSİKİYATRİK TAHLİLİ

Doç. Dr. İbrahim TUNALI (xx)

Giriş :

Bilhassa yaş küçüklüğü nedeniyle mağdurun mukavemete muktedir olup olmadığının tesbiti, cinsel suçlarda ceza tayini için tereddüt yaratan bir hal olduğundan «keyfiyetin tıbben tesbiti icabettiği» kaziyesine dayanan bir teamül çok kere eksper hekimi ağır bir vicdanî sorumlulukla yüz yüze bırakır. (1) Hekim, kaza merciinde «tereddüt» yaratan kavramın mahiyetini ve kendisinden hangi bilginin talep edildiğini bilmek zorundadır. Bu zorunluluk, hekimin bir fiile mukavemet iktidarı hakkındaki kendi meslekî bilgilerini hukukî kavramlar ile karşılaştırmasını gerekli kılar. Suç ve hak ihlâli bahiskonusu olmaksızın, insan davranışının kapasitesi hakkında hekimin belirli bir görüş açısı vardır. Biyolojik ve Psikolojik bilgilere dayanan bu perspektif, belirli şartlarda hedefe yönelmiş davranışların sınırını araştırmakla ona yardımcı olabilir. Tedafüi bir davranışın efektif başarı şansı da bu görüşle değerlendirilebilir. Ancak, suç kavramı işin içine girince fiilin mahiyeti yeni bir görünüm, hukukî bir boyut kazanıyor. Bu yeni unsur, dikkate alınmazsa eksper'in hata yapabilmesi veya kaza merciyle yeterli bir diyalog kuramaması muhtemeldir.

Mukavemete muktedir olmak şartının araştırıldığı davalar, ceza kanunumuzun 8. bab, 1. faslını ilgilendirir. Biyolojik ve Psikolojik açıdan bunların hepsi cinsel davranışlarla ilgilidir. Adı geçen faslın 414-418. maddeleri belirli cinsel suçların dökümünü yapar ve cezalarını tayin eder. Aynı bab'ın müteakip maddeleri yine cinsel bir anlam taşıyan «Adabı umumiyeye ve nizam aile aleyhine cürümler» ile ilgilidir. İnsan cinsel davranışı, bazı hal ve şartlarda (bizzat cinsel nitelikte oluşu nedeniyle veya sonuçlarının toplum düzenini etkileyişi nedeniyle) suç vasfını kazanır. Bu «suç» olma niteliği, davranışın doğal şartı olmayıp, toplumda cinsel davranışı tayin eden normlara uymayan hal ve şartların ona verdiği bir özelliktir. Kanun cinsel davranış nedeniyle derece derece ihlâl edilmiş olan kişisel hakların ve kamu haklarının davacısıdır. Çağlar boyunca her toplum bu ihlâlin sınırlarını belirleyen normatif baskımlar tayin etmiştir. Cinsel davranış suç olarak ferdi hürriyeti ih-

(X) A. Ü. Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği Öğretim Üyesi

(XX) A. Ü. Tıp Fakültesi Adli Tıp ve Sosyal Tıp Enstitüsü Öğretim Üyesi

202

lâle yönelmiş olabilir; Yani cinsel etkileşime katılmama hürriyetini tehlide yönelmiş olabilir. Nitekim mehzaz kanunun ruhu bu istikamettedir. (2, S. 135 - 141) Irza geçme, ırza tasaddî v.s. bu çeşit suçlardır. Burada kişisel haklara tecavüzün ikinci bir unsuru iffete taarruz olmalıdır. Zira kanun burada mağdurun şeref ve haysiyetinin (bir başka deyimle toplumun saygısından yararlanma hakkının) zarar gördüğünü kabul etmiştir. Bu ferdi zarar mağdurun önceden sahip olduğu itibara göre değişir. (3, S. 54) Kamu haklarının ihlâlî cinsel davranışın adabı umumiyei incitici, aile düzeni bozan, neseb'ten doğan hakları, sarsıcı sonuçlarına göre kademelendirilir.

Görülüyorki, cinsel davranışın suç olma niteliği tamamen normatif bir değerlendirmeye bağlıdır. Burada önce cinsel davranışın doğal nitelikleri, daha sonra hukukî nitelikleri incelenecek ve eksper hekimin hangi noktaları gözönünde tutması gerektiği tartışılacaktır.

Biyolojik ve psikolojik açıdan cinsel davranış, içgüdüsel temele dayanan bir etkileşim tarzının bireysel unsurlarını teşkil eder. Algılama ve cinsel yönelim ile başlayan bu davranış cinsel partönerden aldığı tepkilere göre bir sürekli etkileşim zinciri (transaksiyon) meydana getirerek devam eder ve ferdi açıdan orgazm adını alan fizyolojik nihaî tepki ile doyum safhasına varır. Psikolojide doyum, davranışı meydana getiren şartların ortadan kalkması ile nitelenir. Cinsel davranışın fizyolojik hedefi hernekadar orgazm ise de, psikolojik hedefi bu orgazmın cinsel partönerin vücut teması ile ve Jenital organların penetrosyonu ile sağlanmasıdır. Bu davranışın her basamağında etkileşime eşlik eden duygusal yaşantı (şehvet hissi) cinsel davranışın tabîî saiki-dir. Ferdi açıdan cinsel davranış cinsel objenin mukabil iradesi ve önleyici davranışı ile engellenebilir. Ancak bu engellenme keyfiyeti, hukukta olduğu gibi, cinsel davranışın doğal vasıflarında bir değişiklik yaratmaz.

Ceza hukuku ise, mağdurun rızası hilâfına kendini gösteren ve onun karşı iradesinin rağmena devam eden cinsel davranışı suç saymıştır. Suç niteliğinin ağırlaşması, davranışın hedefe yaklaşma ölçüsüne göredir. Ceza kanunumuzda ferdi hürriyete tecavüz niteliğindeki bu cinsel suçlar ırza geçme ve tasaddi kavramları altında, mütenazır olarak değerlendirilmiştir. (3, S. 70) Şöyle ki, davranışın hedefe yaklaşma derecesi ile birbirinden ayrılmış olan bu suçlarda şiddetlendirici sebepler dahi mütenazır olarak sıralanmıştır. Cinsel davranışın normları ihlâl etme vasfını derecelendiren şartlar birbirinin aynıdır. Bütün şekillerde müşterek teşdit sebepleri mağdurun iradesinin zorlanması esna-

sına dayanır. Kanun mukavemet ihtiyarını ve iktidarının ortadan kaldırarak şartlar yaratmayı veya esasen mevcut olan bu şartlardan faydalanmayı cezayı şiddetlendirici sebeplerden sayar.

Görülüyorki cinsel davranışın doğal şartlarında obje olarak seçilen partönerin makûs iradesi sadece davranışın seyri ve istikameti üzerine müessir olduğu halde, hukukta bu irade ve mukavemet hâdisesinin suç olma yeteneğini etkiler. İşte eksper hekimin çözümlemek zorunda bırakıldığı problem, bu makûs iradenin kapasitesini tayin etmek ve hukukî şartlara bir açıklık getirmektir. Eksper kaza merciinin kendisine yüklediği bu görevden kaçamaz (4, S. 85), vazifeden imtina edemez. (4, S. 95). Eksperin görevi suçun faile isnat olunabilmesi özelliğini ortaya koymaktır. Halbuki burada fiil tamamen normativ mülâhazalarla ve hukukî kavramların yardımı ile suç mahiyetini iktisap etmektedir. O halde eksper makûs iradenin kapasitesini tayin ederken bu hukukî kavramların medlûlünü anlamak zorundadır. Bu noktada kanunun lafzı eksper hekime yeterli bir yardımcı olamıyor. Hukukçular kanunu ruhuna göre yorumlarlar (4, S. 34). Fakat yorum yetkisi herşeyden evvel kanun koyucunun, belirli ölçüde de kaza mercilerininindir. (5, S. 24 - 25). Bahiskonusu suçlarda kanun cezaların üst sınırını yargıcın takdirine bırakmıştır. Hal ve şartları taktir etmek yargıcın görevi olmakla birlikte ceza basamağını belirliyen en önemli faktör, mağdurun makûs iradesinin tayini işi, teammül olarak eksper hekime bırakılıyor. Şimdi hekimin bu değerlendirmede dikkate alacağı şartlar gözden geçirilecektir. Sadece ırza geçme suçunun incelenmesi onu mütenazırı olan tasaddi suçu hakkında da yeterli malûmat verir.

1 — Kanun, reşit bir kimse ile rızaen cinsî münasebette bulunmayı (tek başına bu hali) suç saymamıştır.

2 — Onbeş yaşından büyük, fakat reşit olmayan bir kimse ile rızaen cinsî münasebette bulunma suçtur (TCK. M : 416, F : 3).

3 — Onbeş yaşından küçük olan bir şahısla, velev rızası ile de olsa cinsî münasebette bulunma, ırza geçmedir ve cezası daha ağırdır (TCK. M : 414, F : 1).

4 — Onbeş yaşını bitirmiş bir kimsenin reşit olsun olmasın, cebir ve şiddet veya tehdit kullanmak suretiyle ırzına geçmek, yahut akıl veya beden hastalığından veya failin kendi fiilinden başka bir sebepten veya failin kullandığı hileli vasıtalarla dolaylı fiile mukavemet edemeyecek bir halde bulunan bir kimsenin ırzına geçmek suçu daha ağırdır. (TCK. M : 416, F : 1).

Boy

5 — Aynı şartlar dahilinde onbeş yaşından küçük bir kimsenin ırza geçmek ise hepsinden ağır bir suçtur (TCK. M : 414, F: 2).

Bu fiiller birden ziyade kimseler tarafından işlenir veya mağdur üzerinde manevî nüfuzu haiz kimseler tarafından vukubulursa ceza şiddetlendirilir (TCK. M : 417).

Fiilin muahhar sonuçları ve tevlit ettiği zararlar da şiddetlendirici sebepler arasındadır (TCK. M : 419).

Yukarıda zikredilen fiillerin hepsi cinsî münasebeti «coitus» mu-tazammın cinsel davranışlardır. Normatif değerlendirmede «cinsî münasebet» cinsel davranışın nihaî ve mütemmim basamağıdır. Ceza hukukunda bu halin vukuu için «tam duhul» lazım ve kâfi şarttır. Cinsî münasebette, özellikle ırza geçmede, saîkin (mutivasyonun) cezaî önemi yoktur. Fiilin suç oluşu şehvet maksadının mevcudiyetini icap ettirmez (3, S. 49). Bu suçta nakıs teşebbüs olabilir, tam teşebbüs yoktur (3, S. 50).

Yukarıdaki fiillerin dökümünden anlaşılıyorki cinsî münasebet bazı şartlarda suç sayılmasına rağmen, ırza geçme değildir. Kanunun lâfzında apaçık anlaşıldığı gibi, «ırza geçme» cebir unsurunu özünde taşır. Yani ırza geçme mağdurun makûs iradesi ve engelleyici davranışı rağmen gerçekleşmiş, belirli hedefe varmış (Penetrasyon) bir cinsel davranıştır. Aslında ırza geçme olarak vasıflandırılmayan diğer bir cinsî münasebet suçu da, 15 yaşını bitirdiği halde henüz reşit olmamış kimse ile yapılandır. Burada da makûs iradenin ve binnetice fiile mukavemetin tam teşekkülünü önleyen şartların mevcudiyeti dikkate çarpıyor. Yani cezalandırılan suç unsuru, burada da cebir olarak karşınıza çıkıyor. Viyolde suçun iki aslî unsuru; cinsî münasebet ve cebirdir (3, S. 30). Cimin gerçekleşmiş olması her vakit suç sayılmadığına göre, asıl önemli unsur ve cezayı tayin eden şart cebirdir. Cebirin iki şekli vardır. Bunlardan birincisi olan maddî cebir herhangi bir yaştaki mağdura karşı işlenmiş olabilir ve kanunda açıkça belirtilmiştir. Cebirin ikinci şekli manevî ve mefrûz cebirdir. Örneğin, TCK. nunun 417. maddesinde sayılan kimseler nüfuzlarını mağdur üzerinde kullanarak manevî cebir suçunu işlemişlerdir. Mefruz cebri kanunda zikredilmiş olan öteki şekilleri şunlardır :

a) Yaş küçüklüğü (onbeş yaşından küçük olmak, reşit olmamak.) Mehaz kanunda bir de onikj yaş basamağı kabul edilmiştir (2, S. 135 - 141.)

b) Akıl veya beden hastalığından dolayı fiile mukavemet edemiycek halde bulunmak.

c) Failin fiilinden başka bir sebepten dolayı mukavemet edemiycek halde bulunmak.

ç) Failin kullandığı hileli vasıtalarla fiile mukavemet edemiycek halde bulunmak.

Görülüyorki mefruz cebrin bütün şekilleri, sonuç itibariyle mağdurun (bu şartlar olmasa idi) kullanmış olması icap edeceği makûs irade ve engelleyici davranışı yokeden şartlardır.

Kanun metninde yaş küçüklüğü (a) suçun aslî unsurunu teşkil eder. Mefrûz cebri belirten diğer üç şart (b,c,ç) suçun teşdit sebebidir. Kanun mukavemet edemiycek bir halde bulunan ifadesini kullanmakla, engelleyici davranışı hiçbir şekilde fiilin gerçekleşmesini önleyemiycek nitelikte olduğunu açıkça belirtmiştir. Bu bir mutlak şarttır. Mukavemetsizliğin «mutlak» olması gerekir (3,S.49). Suçun takarrürü için mukavemetsizliğin cebir, şiddet ve tehditten mücerret olarak mevcut bulunması şartı ileri sürülmüştür. Eksper hekimi çok müşkül durumda bırakan noktalardan biri de budur. Zira hadise anında cebir, şiddet ve tehdidin ne ölçüde kullanıldığının tayini ve fiilî cebir dışındaki mukavemete iktidarı selbeden şartların fiilin gerçekleşmesine katkısını değerlendirmek çok güç bir iştir. Bu güçlük dışında, mezkûr mücerret şartların tasrihi işi de genellikle hekimden beklenir. Şimdi tıbbî ekspertizi ilgilendiren mefrûz cebir şartları ve mukavemete muktedir olma kavramı üzerinde biraz daha yakından duralım.

Akıl ve beden hastalığı mukavemete iktidarı selbedebilir. Beden hastalığında bu şartlar daha belirlidir (Felç, Koma hali v.s. gibi. Akıl hastalığında ise mağdurun psikolojik iktidarlarının tayini, psikiyatrik bir değerlendirme, eksperden beklenir. Şuur ve harekât serbestisinin bulunmayışı elbette mukavemete iktidarı selbeder. Belirli akıl hastalıklarında (gerizekâlılar, hezeyanlı hastalar v.s.) görülen marazî motivasyonlar mukavemete ihtiyarı ve binnetice iktidarı ortadan kaldırabilir.

Failin kullandığı hileli vasıtalar nedeni ile mukavemete iktidarı selbi bazı hallerde eksper hekimden sorulabilir (İlaçla uyutma, uyuşturma v.s.).

Failin fiilinden başka bir sebepten dolayı mağdurun mukavemete muktedir olup olmaması hali eksper hekimden sorulan en çetin sualdir. Zira burada teammül olarak mağdurun yaş küçüklüğü nedeniyle mukavemete muktedir olup olmadığı araştırılır. Bu konuda içtihat ve içtiha-

dı birleştirme kararlarında birkaç defa değişiklik olduğu gibi, maalesef eksper hekimin elinde bu şartı tayin eden belirli bir kıstas da yoktur. Çeşitli ekspertiz makamları yaş bakımından subjektif hadler tayin etmişlerdir. Bu durum raporların farklı oluşuna yol açmaktadır. Tereddüde uğrayan Yargıç sadece mağdurun «mukavemete muktedir olup olmadığını» sorar , ve alacağı cevap da «mücerret ve mutlak şart» arar. Aslında failin fiilinden başka sebepler arasında mağdurun çok sarhoş halde veya uyuşturucu madde etkisi altında bulunması gibi şartlar vardır. Mücerret yaş küçüklüğünde mukavemete muktedir olamamak hukuken münakaşalı bir durumdadır ki esasen vaka tereddütlü durum yüzünden tıbbi ekspertize havale edilir. Nitekim «mücerret yaş küçüklüğü mevcudiyetinden bahisle mağdurun mukavemete gayrimuktedir bulunduğunun kabulü yolsuz» sayılmıştır(6). 1934 de cari olan bu teamül sonradan değişmiş, mağdurun yaşının küçüklüğü dolayısıyla -meselâ 6 yaşında olması itibariyle - fiilen mukavemet edemeyecek halde bulunması ağırlatıcı sebep sayılmıştır (3,S.71). Daha sonra, yaş küçüklüğü «failin fiilinden başka sebep cümlesine dahil olmayacağına göre, ceza tertip olunurken takdir'i selâhiyeti'i kanuniyenin kullanılması suretiyle telâfi olunabileceği ... » içtihadına varılmıştır (7). Yaşı çok küçük olan mağdur suçun ahlâkî mahiyetini anlamadığından, akıl hastalığı gibi havassı tekemmül etmemiş olması itibariyle, tecavüzün redaatini ve mukavemet lüzumunu takdir edemeyecek durumda olduğu» kanısına varılmıştır (8). Bu içtihat da tenkide uğramıştır. Zira yaş küçüklüğü akıl hastalığı olmadığı gibi çocuğun fiilin redaatına ne derece takdir edeceğini ölçmek keyfiye-i de kesin kıstaslara bağlanmış değildir (5,S.152). Eskiden olduğu gibi, havassın tekemmülü ve mukavemete iktidarın teşekkülü için yaş haddi tayini(9) de vakiya ve psikiyatrik gerçeklere uymaz.

Mücerret yaş küçüklüğünün kanun metninde açıkça aslî unsur olarak belirtilmesi (TCK, M. 414, 415 ve 416, f : 3) yanında, bunun ayrıca teşdit sebebi olarak ele alınması hukukî bir münakaşa konusudur. Nitekim Ceza hukukunda suç şartlarından biri ötekinin unsuru veya teşdit sebebi değilse ayrı ayrı cezalandırılmak kuralı vardır (10). İşin bu yönü eksperini ilgilendirmemek gerekir ise de, teşdit şartlarının tayin görevi hekime yüklenirse onun manevî sorunluğunun artacağı, adeta hakkı ve yetkisi olmadığı halde yargıcın takdir hakkını kullanır bir duruma sokulacağı aşikârdır. Bu durumda eksperin kanunun ruhunu anlamaya çalışmak zorunlu olması kaçınılmaz bir sonuçtur. Zira, tatbikat kestirme ölçülerle mukavemete iktidarı tâyine çalışan hekimi çelişik ve güç durumlarda bırakmaktadır ve bırakacaktır. Aşağıdaki örnek bunlardan biridir :

Ondört yaşında geri zekâlı bir çocuğun ırzına geçilmiş olsun. Çocuk fiile açık rızasını veya ve mahkeme huzurunda itiraf etmiş olsun. Maddî cebir mevcut olmamakla beraber, çocuk 15 yaşından küçük olduğu için mefrûz cebir bahiskonusudur ve fail TCK, M : 414, f : 1'e göre argarî beş yıl hapis cezası giyecek iken çocuğun gerizekâlı oluşu teşdit sebebi sayılacak ve ekspertiz istenecektir. Ruhî muayenede en sihatli testlerle çocuğun zekâ yaşı 10 olarak tâyin edilmiş bulunsun. Bu duruma göre çocuğun pek belirli bir sebepten dolayı mukavemete muktedir olmadığı aşikârdır. Zira bu çocuk 14 zekâ yaşına sahip normal bir kimse olsa idi, fiile rıza göstermesi asla bahiskonusu olamayacaktı. Bu durumda eksper hekim gerizekâlılığı şiddet sebebi olarak tanımak zorundadır. Başka türlü düşünülemez. Çünkü, failin fiilini kolaylaştıran faktör, olarak akli malûliyet kadrosuna giren bu fiilin özelliği görmemezlikten gelmeye imkân yoktur. Aynı mahkemede ikinci bir dâva görülmekte bulunsun. 9 yaşında bir çocuğun, yine kendi rızası ile ırzına geçilmiş olsun. Ekspertiz de, zekâ testlerine göre çocuk tam normal, yani zekâ yaşı 9 olarak tesbit edilmiş bulunsun. Bu duruma göre 1. fıkra uyarınca failin asgarî beş yıl hüküm giymesi gerekir. Çocuk mukavemete muktedir sayılırsa (ki 2. fıkra hükmüne giren bir akıl hastalığı yoktur) faile ayrı bir ceza uygulanamaz. Bu durumda zekâ yaşı yani mukavemet kapasitesi 10 olan, 9 olandan daha çok korumak gibi garip bir durum ortaya çıkar. O halde biyolojik ve psikolojik vakıalara ve hâdisenin doğal şartlarına eğilmek itiyadında olan hekimin mukavemete iktidarı selbeden şartlar arasında böyle bir ayırım yapması onu hatalı bir yere sürükler. Onu kanunun ruhunu anlamak ızdırarında bırakır.

1 — Kanun mukavemete iktidarı tam teşekkül etmemiş olduğu için veya bu iktidar haleldar olduğu için küçüğü, akıl hastasını ve sakatı ko-
rumuştur. Haklı olarak bu şartları suç unsuru veya teşdit sebebi saymış-
tır.

2 — Failin fiilinden mustakil şart, yaş küçüklüğü olmamak gere-
kir. Zira bunun mukavemete iktidarı selbinde sınırını tâyin hemen im-
kânsızdır ve buna teşebbüs etmek eksper için hakkaniyete uygun bir tu-
tum sayılamaz. Kanun esasen ve peşinen yaş küçüklüğünü mukavemete
iktidarı azaltan bir unsur olarak tanımış ve ceza tâyini işinde cezanın
üst hududunu açık bırakmak suretiyle yargıca takdir hakkı vermiştir.
Bunun dışında, yaş küçüklüğü nedeniyle mukavemete muktedir olup ol-
mamak şartını, hemde mutlak ve mücerret şekilde eksper hekimden sor-
mak pek doğru olmamak gerekir.

Özet

Bu makalede «mukavemete muktedir olmak» kavramı incelenmiş ve eksperden beklenen «takdir sorumluluğuna iştirak» görevi tartışılmıştır.

Literatür

- 1 — Tev. İçt. 27.10.1954, E : 21, K : 20
- 2 — Adliye Vekâleti İstatistik ve Neşriyat Müdüriyeti, Ceza Kanunu Şerhi (Türk ve İtalyan Ceza kanunları), İstanbul Milliyet Matbaası 1927.
- 3 — Dönmezer, Dr. S. : Umumi âdab ve aile nizamı aleyhinde cürümler, 2. tab, İsmail Akgün matbaası, İstanbul 1950.
- 4 — Belgesay, Ord. Prof. M. R. : Tıbbî Mes'uliyet, M. Sıralar Matbaası 1954.
- 5 — Erem, Prof. Dr. F. : Türk Ceza Hukuku 1960.
- 6 — C. G. K. : 8.4.1937, E : 3756, K : 1394,
- 7 — 1. CD : 15.11.1946, E : 12343
- 8 — 5. CD : 29.4.1949, E : 2878, K : 2119.
- 9 — 1. CD : 11.4.1929, K : 1742.
- 10 — Türk Ceza Kanunu M : 78
- 11 — Baytok, N. Ergil, R., Sanal, A., Ayan, Ş., Ülgenerk, Z., Doğruer. T. : Türk Ceza Kanunu, Işık Matbaacılık, Gazetecilik ve Kâğıtçılık Lmd. Şt., Ankara 1958
- 12 — Erem, Prof. Dr. F. : Ceza Hukuku Hususi Hükümler Cilt : 2, Ajans - Türk Matbaacılık Sanayii/Ankara - 1968.
- 13 — Alicanoğlu, M., Tarihçeli - İzahlı - Notlu Türk Ceza Kanunu ve Yargıtay İçtihatları, Cilt 2, Halk Basımevi, İstanbul 1952.
- 14 — Tunali, Dr. İ., Adli Tıp Bakımından Irza Geçme, Adli - Tıbbî Ekspertiz Sayı : 96 - 97 - 98, Nurgök Matbaası - İstanbul 1963.

TERCÜMELER

İRSİYET VE SUÇ (x)

Yazanlar : Menacham AMİR, Yitzhak BERMAN

Çeviren : Sait REZAKİ

Giriş

İnsanoğlunun biyolojik yapısındaki normal ve sapık davranışların kaynağını araştırmak temayülü çok eski olmakla beraber cazip konudur. Kriminoloji alanında soru şu şekilde ortaya atılmaktadır : Muayyen biyolojik vasıfları nedeniyle mücrim olmaya doğuştan mahkûm olan insanlar var mıdır? Hal bu ise, cürüm işlemeye duyulan genel temayül, genetik mi yoksa cürümün kendisi olarak mı tevarüs edilmektedir. Yüz yıl önce meşhur kriminolojist Lombroso, bazı kimselerin, dejenerasyon, ırk bozulması veya diğer fizyolojik bozukluklar nedeniyle mücrim olarak doğduklarını söylemiştir.

Lombroso'nun bu teorisi, Goring tarafından cerhedilmiştir. Goring, mücrimlerle mücrim olmayanlar arasında kesin biyolojik veya fizyolojik farklar bulunmadığını ve mücrim olmayan şahıslar arasındaki fizyolojik farkların bazı hallerde mücrim olanlarla olmayanlar arasındaki farklardan daha çok olduğunu isbat etmiştir. Diğer taraftan, Lombroso'nun devrinde kromozom ve genetik testler bilinmediği gibi irsiyet ve onun insan davranışlarındaki görüntüsü mefhumları mechuldü.

Lombroso'dan sonra irsiyetle cürüm arasındaki münasebeti bulmak için muhtelif nazariyelere başvurulmuştur. Bütün bu çalışmalar sadece genetik düzenin vücut yapısındaki anormalliklerin mevcut olup olmadığına işaret edebileceği sonucunu doğurmuştur. Biyolojik görüşü savunan-

(x) Bu yazı, Amerika Birleşik Devletleri Adalet Bakanlığının nezareti altında yayımlanan, «FEDERAL PROBATION» adlı İngilizce derginin Haziran 1970 günlü sayısından çevrilmiştir.

lardan bir grup, çalışmalarını bu gün de olduğu gibi, karakteri vücut yapısına göre tasnif etmeye hasretmiştir. Bu ekol Avrupada geliştirilmiş Sheldon ve Eysneck'in çalışmalarıyla vuzuha kavuşturulmuştur. Bu görüş, cürümlerin tasnifindeki başarısızlığı ve mücrimlerle vücut yapıları arasında bariz bir münasebet kurmaktan yoksun oluşu nedeniyle tenkitlere maruz kalmıştır.

İrsiyetle cürüm arasındaki münasebeti bulabilmek gayesine matuf bir araştırmanın biyolojik bakımdan tevarüs edilen faktörün mahiyeti üzerinde durması lâzımdır. Bu suretle, kromozonlar vasıtasıyla cürümle ilgili genel veya muayyen sonuçlara varılabileceği iddia edilmiştir.

Biyolojik Görüşle yapılan Önceki Araştırmalar

Suç'un sebeplerine ilişkin sorunun çözümlenmesi için biyolojik irsiyet görüşünün tarihçesini, üç araştırma metodunun geliştirilmesi teşkil etmektedir. Bunlar; suçlu ailelerinin geneolojisinin incelenmesi, ikizler üzerinde yapılan araştırmalar ve en son olarak, suçlularla suçlu olmayanların kromozomları arasındaki sayı ve çeşit farklarına ilişkin incelemelerdir. İlk iki metoda yöneltilen tenkitler, esas itibariyle üçüncüsü için de varit olduğundan bu iki metodu gözden geçireceğiz.

Suçlu ailelerinin veya bu ailelerdeki suç tarihçesinin incelenmesi —

Özet olarak, muayyen bazı menfi irsiyet faktörlerinin bu ailelerden gelen nesillere de taşındığı iddia edilmektedir.

Bu usul tevarüs edilen şeyin ne olduğunu, menfi faktörün nasıl faaliyet gösterdiğini ve taşındığını izah edemediği için suçun genetik-tevarüse dayandığına dair nazariyeyi isbat edememektedir. Buna ilâveten aile efradı ile bunların çocuklarının biyolojik ve kromozom vasıfları hakkında toplanan bilgiler tam olmadığı gibi ilmi metodlarla incelenmemişlerdir. Bunda ve biyolojiyi esas alan diğer metodlarda, elde edilen bilgilerin doğruluğu ve devamlılığının tayininde zorluk vardır.

811

İncelenen bu tip ailelerin mazilerinde psişik ve patolojik bulgulara rastlanması halinde dahi, bu rastlantıların taaddüdü, irsi faktörlerin ne önem derecesi ne de araştırmaların bu faktörlere hasredilmesi gerektiğini ispat etmektedir. **Bu ailelerin çocuklarının maruz kaldıkları** menfi sosyal, ailevi ve muhiti tesirlerin çocukların kriminal davranışlarında önemli faktörler oldukları inkâr edilemez.

Diğer taraftan Dirksen, bu tip ailelerdeki ağır mücrimlilik nisbetinin çok düşük olduğu sonucunu elde etmiştir.

Kriminal aileleri inceleyen diğer bir araştırmacı, Healy, 1000 kronik suçlu üzerinde yaptığı incelemede hiç bir suçlunun çocuklarında antissosyal bir temayüle rastlanamamıştır. Diğer taraftan Healy ile Burt, mücrimlerdeki menfi akli ve bünyecî vasıfların mevcudiyetinde irsiyetin dolaylı tesirlerini görmüşlerdir. Bununla beraber, taşıyıcısında kriminal davranışın görünmesine dolaylı olarak tesir eden irsi faktörün ne olduğunu tesbit edememişlerdir.

İkizler üzerinde yapılan araştırma—İkizler üzerindeki incelemenin, suçun biyolojik nedenlerle bağlanmasına daha kuvvetli delil vereceğine inanılmakta idi. İrsiyet faktörleri aynı olan eş ikizler, ayrı ayrı zamanlarda doğan kardeşler gibi müşterek benzerlikleri olan kardeş ikizler ile mukayese edilmişlerdir. Bu incelemelerin değeri, biyolojik nazariyenin doğruluğunu isbat etmek için kullanılabilecek araştırma metodundadır. Eş ikizlerin incelenmesinde irsiyet, değişmez faktör olarak kabul edilir ve ikizler arasında görülebilecek davranış farkları muhiti faktörlere atfedilebilir. Bunun aksine, muhiti farklara rağmen eş ikizlerin benzer kriminal davranışlara sahip olmaları halinde, irsiyetin suç sebebinde (etioloji) önemli bir faktör olduğu sonucuna varılır. Böylece, eş ikizler bize, irsiyetin tabii bir şekilde kontrol edilmesi imkânını verir. Eş ikizlerin incelenmesi, ikizlerden birinin suçlu olması halinde diğerinin yüksek bir suçluluk tamayülüne sahip olduğu gerçeğini meydana çıkarmıştır. Kardeş ikizlerde ise bu benzerlik nisbeti çok düşüktür.

İkizlerin incelenmesi metodu, aynı zamanda kromozom metodu için de varit olan bir kaç noktada tenkit edilebilir. Evvelâ, güvenilebilir istatistikî bilgilerin elde edilmesi güçlüğü mevcuttur. Her 88 doğumun bir tanesi eş ikiz olsa dahi, asgari bir tanesi suçlu olan bir ikiz çifti misaline rastlamak güçtür. İncelenen muhtelif ikiz örneklerinin sayısı çok az olduğu için doğru bir sonuç elde etmek ve herhangi bir genelleme yapmak zordur.

812

İspat dahi diğer bir problem teşkil etmektedir. İkizler üzerinde yapılan incelemeler, kriminal davranışlar üzerindeki irsi ve muhiti faktörlerden hangisini ölçmektedir? Şimdiki bilgilerin ışığında bu iki faktörün tesirlerini birbirinden ayırmak çok zordur. İrsiyetle muhiti faktörlerin müştereken insan davranışlarını tayin ettiklerini kabul ettiğimiz takdirde bunların her birinin ayrı ayrı icra ettikleri tesirleri aramak abestir.

Suçluluk veya suçlu davranışlar tevarüs edilmiş ise muhitleri aynı olan eş ikizler arasında görülebilen fark nasıl izah edilebilir? Sadece biri mücrim olan eş ikizlerin varlığının sebebi nedir?

Eş ikizler arasında suçluluk bakımından görülen yakın benzerlik genellikle, hatta münhasıran bunların aynı hayat ve muhit şartlarına tâbi olmalarından ileri gelebilir. Bu problemi çözümlüyebilme için yekdiğerinden farklı muhitlerde yaşayan suçlu eş ikizlerin incelenmeleri zorunludur. Bunların müşterek menfi bir ortam sebebiyle mi yoksa aynı irsi faktörlere sahip olmalarından dolayı mı mücrim oldukları başka yoldan nasıl tayin edilebilir. Üzerinde inceleme yapılan eş ikizlerin çoğunun bir birine benzer muhitlerde yaşadıklarını isbat etmek zor olmakla beraber, fiziki benzerlik nedeniyle maruz kaldıkları sosyal davranışları bir dereceye kadar, psikolojik muhitlerinde benzerlik sağlar. Meselâ, ikizlerin aynı sosyal grupta büyümüş olmaları halinde muhiti faktörün irsi faktörden ne derecede önemli olduğunu tayin etmek güçtür. Bir birine benzer irsi vasıflara sahip iki ferdin aynı illetlere düşer olacağını kabul etsek dahi, bu hususun, birbirinden farklı irsi vasıfları haiz olup aynı muhiti şartlara maruz kalan kimselerin durumunu izahta değeri nedir. Buna ilâveten, ikizler arasında aynı olduğu kabul edilen kriminal davranış, biyolojik nazariyeyi izahtan uzaktır. Çünkü Yapılan araştırmalarda tutukluluk ile suçluluk yerine sadece hükümlülük hali gözönüne alındığı gibi itiyadi suçlulara tesadüfi suçlular arasında bir tefrik yapılmamıştır.

İrsi faktörler, ikizlerin yaşantısının hangi safhasında davranışlara müessir olmaktadır ? Bu önemli soruyu Rosanoft ortaya atmış ve yaptığı araştırmalar sonunda, eş ikizlerin çocukluk çağlarındaki suçluluk davranışlarının benzerlik arzetmesine karşılık ergenlik çağındaki bu davranışlarının farklı olduğu neticesine varmıştır. Bu durum karşısında, tevarüs edilen vasıfların küçüklikte kendilerini gösterdikleri halde ergenlikte tezahür etmemelerinin sebebi nedir ?

Kromozom inhirafları çalışmaları—Bu noktaya kadar, ikizleri konu alan araştırmalara yöneltilen tenkitler kromozom çalış-

maları da dahil olmak üzere varit ve haklıdır. Kromozom inhirafı, temel soruya bir cevap temin edebilmesi bakımından ümit vericidir. Bu soru; suç sebepleri olan tevarüs edilmiş muayyen biyolojik faktör nedir ? Bundan başka, yapılan çalışmalar sonucunda, kromozom inhirafına atfedilebilen fiziksel vasıfların, ve kriminal davranışların keşfedilmesi mümkündür. Cinsiyet kromozom inhiraflarından farklı olan XXY mefhumu ancak son zamanlarda keşfedilebilmiştir. XXY taşıyıcısı olan kimselere ait parmak izlerinin normal kimselerinkinden önemli derecede farklı olduğu henüz yakın bir zamanda keşfedilerek bu farkın sınıflandırılmasında ve XXY taşıyıcılarının teşhisinde kolaylık sağlayacağı belirtilmiştir. Bu husus, Amerikan İlmî Geliştirme Cemiyetinin Boston'daki son toplantısında ortaya atılmıştır.

Son yedi yılda yapılan genetik araştırmalar sonucunda akıl hastalarında, homoseksüellerde, geri zekâlılarda ve mücrimlerde kromozom inhirafına rastlanmıştır. Bu çalışmalar organizmalarda menfi psikolojik, morfolojik veya antisosyal davranışlar tevlid etmek suretiyle tezahür eden gen bozukluğu yahut kromozom muvazenesizliğini tesbit etmiştir.

Kromozom inhirafı üzerinde yapılan incelemeler, yalnız erkeklerde olup, Y gonosomu adlandırılan bir fazla kromozomun mevcudiyetine dayanmaktadır. Normal erkeklerde XY olan kromozom sayısı, inceleme konusu edilen şahıslarda XXY halinde tezahür etmektedir. Bazı aksaklık ve tutarsızlıklara rağmen bu çeşit kromozom taşıyıcılarında müşterek bir davranış inhirafına tesadüf edilmiştir. Bununla beraber, inceleme konusu edilen kişilerin karmaşık tabiatlarından dolayı kat'i bir isabet tesis edilememiştir. Bu konuda yapılan çalışmaların tümünü incelemek bu yazının gayesi dışına çıkacağından bir özet verilmekle yetinilecektir.

1. Bu kromozom inhirafının nazariyeyi teyidi, XXY kromozomlarına sahip olan suçlularda incelenen gruba göre yüzde 8.8'den yüzde 66'ya, bunların örnek olarak alındıkları cezaevi nüfusunda da yüzde 2'den yüzde 66 ya kadar değişmektedir. İncelenen gruplar genellikle küçük gruplardı. Esas itibariyle; hükümlüler, aklen malûl mücrimler, mükerrirler, deliler ve psikopatlar inceleme konusu edilmişlerdir.

2. Mücrimler arasında fazladan bir Y gonosoma sahip olanlar, genel nüfustakilere oranla 60 misli fazla olduğu görülmüştür.

3. Vücut yapıları bakımından, fazladan bir Y gonosomuna sahip olanlar normallere nisbetle daha uzun ve ince bir bünyeye sahiptirler.

Bunların boy ortalaması 180 cm. dir. Bundan başka muayyen somatik anormalliğe rastlanmamıştır. Bununla beraber, bu kimselerin bazılarında gelişmemiş penis ve husye gibi cinsiyet organları anormalliklerine rastlanmıştır.

4. Fazladan bir Y gonosomuna sahip olanların yüzde 27 ile 50'sinin; fevri ve mütecaviz davranışlara, bozuk şahsiyete, sahip olup davranışları itibariyle tam birer psikopat görünüşünde oldukları tesbit edilmiştir. Şimdi, fazladan Y gonosomu ile ilgisi tesbit edilen yukarıda sözü geçen şahsiyet bozuklukluğu ve psikopat davranışların ne dereceye kadar suçluluğun sebebi olduğu sorusuyla karşı karşıya gelinmektedir.

5. Fazladan bir Y gonosomu ile geri zekâ arasında kesin bir rabita bulunamamıştır. Bunların zekâ oranı, hafif geri zekâ ile 118 I. q. arasında değişmektedir.

6. Fazla Y gonosomlu kişiler arasında şiddet cürümleri nisbeti daha fazladır. Bununla beraber, yapılan araştırmaların bazıları, çok miktarda mal aleyhine cürümlerle, kasten yangın çıkarma suçlarının bunlar tarafından işlendiğini ortaya çıkarmıştır. Burada önemli bir noktayı belirtmek lâzımdır. Yapılan bütün araştırmalarda, itiyadî suçlu ile tesadüfî suçlu arasında bir ayırım yapılmadığı gibi işlenen suçların dahili insiyakla mı yoksa muhiti tesirler ve tahrik nedeniyle işlendiği hususu üzerinde durulmamıştır.

7. Fazladan bir Y gonosomuna sahip olan mücrimlerin genç yaşlarda suç işlemeye başlamış oldukları görülmüştür. Kriminal davranışlar ortalama olarak 13 yaşında bazen 10 yaşında başlamıştır. Normal kromozomlu suçlularda ise ortalama suç işlemeye başlama yaşı 18'dir. Buna ilâveten kromozom inhirafına sahip suçluların daha suç işlemeye yaşına gelmeden terbiyevi problemlerle karşılaşmış oldukları müşahade edilmiştir.

8. Fazladan Y gonosomlu kişilerin kardeşleri arasında kromozom inhirafına rastlanmamıştır. Kromozom inhirafına sahip olan kardeşin ailede bir «kara koyun» gibi dikkatî çektiği görülmüştür.

9. Bu gibi suçluların islâhı da önemli bir problem teşkil etmektedir. Bunlar normal islâh metodlarından yararlanamadıkları için büyük çoğunluğuna hapis cezası tavsiye edilmektedir.

Burada gözönünde bulundurulması gereken bir husus, biri müstesna yapılan bütün araştırmalarda, fazladan bir Y gonosomu taşıyan kimselerin ebeveyninde veya kardeşlerinde suçlu davranış yahut aklı

muavazenesizliğe rastlanmamış olduğudur. Diğer taraftan, normal yapı-
lı kriminal grupların incelenmesinde ebeveyn ve kardeşler arasında da
suçlulara tesadüf edilmiştir. Şu halde, fazladan bir Y gonosomuna sa-
hip olan kimseyi suça iten faktör ailevi değil genetik değişme (mutas-
yon) dur.

XYY mefhumundan bazı genel vasıflar çıkarılmakta ise de kesin
sonuçlar henüz elde edilememiştir. Bunun sebebi, örnek alınan şahıs-
lar arasındaki bariz farklarla antisosyal, psikopat ve mütecaviz gibi ta-
rifler üzerinde dünyaca ittifak edilen terimlerin kıtlığıdır. Yapılan muh-
telif çalışmalardan elde edilen sonuç, aklın malûl, mücrim ve geri ze-
kâh hükümlülerden XYY kromozom inhirafına sahip olanların, bekle-
nenin üstünde bir nisbette olduklarıdır.

Kromozom İnhirafı Çalışmalarının Genel değerlendirmesi

Yukarıdaki bulgulardan ne gibi problemler doğmaktadır ? Bunla-
rın bir kısmından, ikizlerle suçlu aileler üzerinde yapılan çalışmaların
incelenmesi sırasında söz edilmişti.

Genetik bulgular, insan davranışının fizyolojik temel sorununun
bir bölümü olan suçluluğun biyolojik nedeni probleminin çerçevesi da-
hilinde değerlendirilmelidirler. Evvâ biyolojik faraziyeyle doğan ge-
nel problemi analiz ettikten sonra XYY mefhumunun genetik bulgula-
rının incelemesine geçelim.

Suçun biyolojik teorileri, aşağıdaki ana gruplara ayrılabilirler :

1. Birinci teori, suç eylemini biyolojik ve irsi faktörlerin tayin et-
tiğini iddia eder. Bu başlangıçtan aşağıdaki sonuçlara varılmaktadır.
(a) Biyolojik yapı ile onun tevhit ettiği sanılan davranışlar arasında di-
rekt bir illiyet bağı vardır. (b) İnsanlar, farklı genetik vasıflarından
dolayı farklı davranışlar gösterirler. (c) Metodik noktai nazardan, ev-
velâ suçluları suçlu olmayanlardan ayıran fizyolojik vasıfların tayini
ve ondan sonra, şahsiyet değişikliği ile karakter tiplerinin tesbiti gerek-
mektedir. Bu esaslara dayanılarak sözü edilen farkların, suçlu olanlar-
la olmayanlar arasında mevcut biyolojik farkların tezahürleri oldukla-
rını isbat etmek lâzımdır. (d) Suç tarifinin sosyokültürel mahiyette ol-
duğu ve bu tarifi zaman ve mekâna göre değiştiğine dair mütearifenin
ışığı altında, biyolojik vasıfla suç davranışı arasında direkt bir bağ ol-
duğuna dair nazariye kabul edildiği takdirde biyolojik irsiyetin çok de-
ğişken olduğu sonucuna varmak gerekir.

2. Suçla ilgili nazariyelerin ikinci genel faraziyesi, genetik olarak intikal eden evsafın, normal muhite intibak edememe sonucunu doğurduğu ve muayyen muhiti tazyikler altında bu intibaksızlığın kriminal davranışa yol açtığı merkezindedir. Suçun, marazi fizyolojik bünyenin mümkün olan çok tezahürlerinden biri olduğu bu faraziyenin içinde mündemiçtir.

Yukarıdaki faraziyelerden çıkarılan sonuçlar şöyledir :

Evvelâ, kriminal davranışları tayin eden faktörlerin daha doğuştan mevcut olduğunu kabul edecek olursak muhiti faktorlerin nüfuzunun mümkün olmadığı sonucuna varılır. Burada, kaderciliğin Fatalist bir örneğiyle karşılaşmış oluyoruz. Bu duruma göre, anormal bir biyolojik yapıya sahip olan kimselerin hayatın kendilerine sağlayabileceği bütün avantajlara ve diğer muhiti tesirlere rağmen aklen malûl veya mücrim olmaları gerekmektedir. Buna ilâveten, metodolojik noktai nazardan, suçun biyolojik olarak tayin edildiğini isbatlamak için benzer genetik inhirafları (ikizler gibi) **sahip olan kimselerin farklı muhiti** faktörlere maruz kaldıklarını farz etmek lâzımdır. Bu nokta isbatlanmadığı sürece, eş ikizlerin kriminal davranışlarının benzer genetik faktörlerin mevcudiyetinden olmayıp aynı muhitte yaşamalarından ileri geldiğinin aksi iddia edilemez. Diğer taraftan, suçluların kenetik vasıflarının farklı, fakat muhit şartlarının aynı olduğu isbat edildiği takdirde genetik teorinin tümü cerhedilmiş olur. Başka bir husus ta, suçluluk tevarüs edildiğine göre suçsuzluk, yani cemiyete uymada tevarüs edilmiş olmalıdır. Meselâ genetik aksaklıkları bulunmayanlar arasında sık sık suçluluğa rastlandığı takdirde suçun genetik teorisi şüpheli hale gelir. Bunun aksine, suçlu olmayan bir çok kişide biyolojik aksaklıklar bulunduğu takdirde genetik teori gene de çürütülmüş olacaktır.

İrsiyetin sapık davranışlara yol açan sosyal intibak zorlukları yarattığı kabul edildiği takdirde bunun suçlulukta değişen bir faktör olduğu sonucuna varılabilir. Bu sonuç dahi, irsiyet mekanizmasının muayyen ve inhisari role sahip olduğunu iddia eden genetik nazariyenin cerhedilmesi demektir.

Kromozom İnhirafı Çalışmalarının Metodolojik Değerlendirmesi

Şimdi, kromozom inhirafları konusuna daha yakından ilgisi olan bazı problemleri inceleyeceğiz.

Evvelâ, inceleme konusu edilen şahıslar meselesi mevcuttur. İncelenen gruplar ufak olduğu gibi münhasıran hastahanelerde yatanlar ve

mahkûmlardan müteşekkildi. İncelenen örneklerdeki sapıklık nisbetinin yüksekliği bundan ileri gelmektedir. Diğer taraftan fazladan bir Y kromozomuna sahip olan kimselerin cezaevlerinde bulunmalarının sebebi, bunların bünye yapıları nedeniyle tehlikeli görünmelerine ve psikolog ile hâkimlerin cemiyeti korumak için hapis cezasını tensip etmiş olmalarına bağlanabilir.

Kromozom İnhirafı Çalışmalarının Teorik Açidan Değerlendirilmesi

Fazladan taşınan Y gonosomunun suçluluğu tevlit ettiğini kabul etsek dahi bu kromozomun tesirini nasıl icra ettiğini, başka bir deyişle, fazla Y gonosomunu harekete getiren mekanizmanın ne olduğunu izah edemiyoruz.

XYX inhirafı ile bu inhirafın tevlit ettiği sindrom arasındaki münasebeti izah eden muhtelif görüşler mevcuttur. Beyin dokusu insicamsızlığı, sinir dokuları bozukluğu, hormonal bozukluklar ve beyin harabiyatına yol açan erken doğum gibi. Bununla beraber, aklın anormal olan kimseleri şiddet hareketlerine iten veya onda kaçınmayı sağlayan sosyal faktörlerdir. Fazladan bir Y gonosomuna sahip olup, çok ileri bir şekilde malûl olan kimselerin mevcudiyeti, kromozom inhirafı ile sapık davranışlar arasındaki münasebet sorusuna bir cevap bulma ihtimalini vermektedir. Bu münasebet, geri zekâlılık, hissi tutarsızlık ve mütecaviz olma halleriyle XYX inhirafı birleştiği zaman kriminal davranışların meydana gelmesine sebep olmakla tezahür edebilir. Bundan dolayı düşük zekâ seviyesi ve olumsuz muhiti şartlar gibi aracı olabilecek unsurların nazari itibare alınması lâzımdır. Kriminal davranış tek başına anormal irsiyete sahip olduğuna delâlet etmez. Bu davranışların genetik bir temeli olmakla beraber harici sosyal ve muhiti faktörler de önemli bir rola sahiptirler. Meselâ rastgele alınan bir grup üzerinde yapılan inceleme sonucunda, antisosyal davranışlara sahip olanların sayısı fazladan bir Y gonosomuna sahip olan mücrimlerin sayısında fazla bulunmuştur. Mütecavizlik hali genellikle tevarüs edilen bir haslet olup erkek karakterinin bir görüntüsü olduğundan suçluların yetiştiği sosyal gruplarda arzu edilen bir vasıf teşkil eder.

Fazladan bulunan Y gonosomu ferдин gelişmesinin hangi safhasında davranışlara tesir etmeye başlar ve bu tesir bütün insanlarda aynı mıdır ? Bu soruların cevapları, suçlularda olduğu kadar suçlu olmayanlarda da kromozom inhiraflarının mevcudiyetini kısmen izah edebilir.

Genetik alandaki araştırmalar, genetik faktörlerde muayyeniyet olduğunu göstermiştir. Genetik faktörlerle davranış arasındaki münasebet sarihtir. Ferdin genleri ; gözlerin ve saçın rengi ile diğer fizyolojik vasıflarını tayin eder. Diğer taraftan suçluluk muayyen olmadığı için genetik teoriye göre tevarüs edilemez. Kriminal davranışlar bir sosyal davranış olup, cemiyetçe tarif edilir. Suç çeşitleri ve bu çeşitlerin kapsadığı davranışlar sayısız denecek kadar çoktur. Halbuki suçun tevarüs edildiğini farzedecek olursak suçun genetik faktörünün muayyen olması şarttır. Yani, bir şahsın mürtekip, araba hırsızı veya sahteci olacağına yankesici olmasını temin eden muayyen bir genetik faktörün mevcut olması lâzımdır. Oysa kesinlikle durum böyle değildir. Suç çeşitlerinin muayyen davranış çeşitleriyle tarif edildiğini ve bu tariflerin kanunu ihlâl edenlerin irsi vasıflarından müstakil olarak değiştiğini hepimiz biliriz. Diğer bir deyişle, muayyen ve değişmez olan biyolojik tariflerin aksine, suçlunun muayyen biyolojik bir tip olduğu kabul edilemez.

Fert muayyen bir suçu işlemek için muayyen bir genetik faktörü tevarüs edemez ise de muayyen bir suçu işlemek için bir genel temayül tevarüs edebileceğini düşünelim ; Meselâ sahteciliğe duyulan temayül gibi, genetik faktörlerin suçlunun hangi suç çeşidinde ihtisaslaşacağını tayin ettikleri kabul edilirse, suçlu olmayanların da ihtisaslarını tayin etmeleri kabul edilmelidir. Diğer bir deyişle, nazariyeye göre, bir şahsın üniversite profesörü olması gibi gözlerinin de mavi olması önceden tayin edilmiştir. Diğer taraftan, fertlerin muayyeniyet olmadan sadece kanuna aykırı davranışları tevarüs ettikleri iddia edildiği takdirde bu iddia, muayyen genetik faktörlerin tevarüs edildiği temeline oturtulan Mendelin genetik teorisine aykırı düşer.

Kriminolojik araştırmalar, suçluların çoğunun kanunların çoğuna riayetkâr olduğunu ve bir çok suçlunun çok çeşitli suçları ika ettiklerini göstermektedir. Muayyen bir suçlu tarafından ika edilen suçların çeşitliliği, muayyen genetik tevarüs teorisiyle bağdaşmaz. Daha önce işaret edildiği gibi, sapık yahut suçlu davranışların manası değişmeye tabi olmasına karşılık genetik irsiyet muayyen ve sabittir. Bir genetik faktörün isyana yahut tecavüze sebep olduğu bir an için kabul edilse dahi hepimiz kanunu ihlâl etmeksizin mütecaviz olabilen insanlar biliriz. Suçluluk, cemiyet tarafından tesbit edilen bir statüdür. Kanunu ihlâl eden bütün kişiler «suçlu» olarak tarif edilemezler. Bir şahsın «suçlu» olup olmadığı kanuna ve kanun uygulanmasına göre tayin edilir. Bu uygulama da biyolojik teoriye göre izah edilemez.

Biyolojistlerin, kanunun tarif ettiği suçlularla değil de «hakiki suçlularla» meşgul olduğu iddia edilebilir. Bununla beraber, biyolojistin inceleyeceği kişilerin seçiminde kanunun tarif ettiği kısıstan başka bir ölçüsü bulunmamaktadır.

Biyolojistin, suçlu ile suçlu olmayanlar arasında tefrik yapılabilmesi için polis ve mahkeme arşivlerinden başka bir yolu yoktur. Zira bunların dışında «sosyal suçlu» diye bir suçlu tipi yoktur.

Uzlaşma Teşebbüsleri

Şimdiye kadar, suçun biyolojik nazariye ile izahına karşı olan tenkitlerimiz ve kromozom inhirafı buluşunun biyolojik teoriye bir destek teşkil etmeyeceğine dair görüşümüz incelenmişti. Halen karşımızda olan problem irsiyetmi yoksa muhitmi, meselesidir. Bu konuyu, kriminolojik bakımdan yeni genetik buluşlara tamamen kapamak adil bir davranış olmaz. Bazı kimselerin fazladan taşıdıkları Y gonosomunun kriminal davranışlara ne şekilde tesir ettiğini bilmiyorsak ta, böyle bir tesirin mevcudiyetini tamamen inkar edemeyiz. Bu tesir belki de aracı faktörlerin yardımıyla icra edilmektedir. Diğer biyolojik faktörlerde olduğu gibi Y gonosomunun da şahsiyet üzerinde nüfuz icra ettiğini ve kriminal davranışın şahsiyetin bir tezahürü olması bakımından henüz kesinlikle vazih olmamakla beraber, bir taraftan Y gonosomu ile diğer biyolojik faktörler arasında diğer taraftan da bu gonosom ile kriminal olarak tanımlanan davranışlar arasında bir münasebetin mevcudiyetini farz etmek mümkündür.

Fazladan taşınan Y gonosomunun şahsiyet üzerindeki tesirini ölçmek henüz mümkün olmamakla beraber bu unsurun, bir şahsın sosyal durumlara karşı gösterdiği tepkilerde önemli bir rol olduğu tahmin edilebilir. İrsi genetik mekanizma şahsın fizyolojik ve psikolojik vasıflarını tâyin eder. Mütecaviz hal ve reaktif davranış bu vasıflar meyandır. Bu iki unsurun muhitin baskısına dayanacağı dereceyi ve sosyal bakımdan suç olarak nitelendirilecek bir safhaya gelişini de bu fizyolojik ve psikolojik vasıflar tâyin eder. Diğer bir deyişle, irsiyet, ferdin muayyen bünyevi ve fizyolojik kabiliyetlerinin muhit tazyiklere olan direnme sınırını tâyin eder. Böylece fertlerin genetik potansiyelinin aynı olmasına karşılık davranışın fertten ferde değişebileceği sonucuna varılır. Genetik ve muhiti faktörlerin davranışlar üzerindeki etkilerini yakından ayırmak zordur. Zira bu iki unsurun nüfuzu bir ağ gibi örülmüş vaziyettedir. Bir şahsın irsi hasletlerinin nüfuzu altında ne zaman nasıl ve hangi şartlar altında reaksiyon göstereceğini muhitin tâyin et-

tiğini biliyoruz. Bu reaksiyon, sosyal normlardan inhiraf ettiği takdirde «kriminal» olarak tavsif edilir. Böylece, davranış organikmidir, yoksa psikogenetikmidir yerine, davranış menşe itibariyle ne dereceye kadar sadece organik veya yalnız psikogenetiktir sorusunu sormak gerekiyor.

Suç alanında genetik araştırmaların faydasını reddetmek henüz erkendir. Bir biyolojik sebep bulma arzusu o kadar kuvvetli ve fizyolojik muayenelerle kriminal davranış arasında bir ilişki bulma çabalarında erişilen teknolojik gelişmeler o kadar vadedicidir ki, biyoloji ile suç arasındaki ilişkilerin incelenmesinde yeni gelişmelerin elde edileceği tahmin edilebilir.

Ceza Hukukundaki Önemi

XYX Sendromunun açıkça anlaşılmasından ve bunların üzerinde şumullü çalışmaların yapılmasından çok önce XYX inhirafları mahkeme salonuna girmiş bulunmaktadır. Şimdi sonuç olarak, yeni genetik buluşların ceza hukukuna inikası, yani kriminal ehliyet ve sorumluluğu üzerinde duracağız.

Mahkeme kromozom inhiraflarına sahip oldukları tesbit edilen sanıklar ya suçlu bulunarak mahkûm edilmiş ya da, azalan sorumluluk ve ceza ehliyeti gözönüne alınarak onlara daha yumuşak bir işlem uygulanmıştır. Bu gibi dâvaların ele alınışındaki farklılık muhtelif mahkemelerin kriminal sorumluluk mefhumu konusundaki değişik fikirlerinden ileri gelmektedir. Fakat temel soru halâ zihinleri kurcalamaktadır. Bu fertler, eylemlerinden sorumlumudurlar? Sorumlu iseler ne dereceye kadar? Bu soruların cevabı geniş çapta, XYX taşıyıcılarının genel nüfusa göre oranı ve bunların arasındaki suçlu olanlarının nisbeti üzerinde yapılacak araştırmaya bağlıdır.

XYX mefhumu ile kriminal davranışlar arasında mevcut ilişkinin yapılacak araştırmalarla kesinlikle isbat edilmesi anına kadar bu konudaki kriminal sorumluluğa ilişkin problemler, münferit dâvalarda pşiyatrist ve genetistlerin görüşleriyle desteklenen mahkeme kararlarıyla tâyin edilecektir. Pşisiyatrik terminolaji ve nazariyelerde olduğu gibi, mahkemelerle kanunların, genetik konusuna da literatürde yer vermeleri ve kanun uygulayıcılarının bu konu üzerinde eğitilmeleri gerekecektir.

Bu konuda karşılaşılmaması mukadder olan diğer bir problem de, kromozom inhiraflarının sorumluluğu azaltıcı bir sebep olarak kabul

edilmeleri halinde, şahsın üzerinde kontrolü bulunmadığı diğer faktörlerin de sorumluluğu azaltıcı unsurlar olduklarına hükmedilmesi gerekir. Fazladan Y kromozomuna sahip olan fert, bu durumu arzusuyla ictisab etmediği gibi normal bir suçlunun dahi kötü bir muhitte yetişmiş olması kendi arzusuna bağlı olmamıştır.

Daha geniş bir görüşle, biyolojik teoriyi kabul ettiğimiz taktirde, yalnız kriminal mes'uliyeti değil aynı zamanda insan oğlunun genel sorumluluğunu da görmemezlikten gelmemiz lâzımdır. Bu görmemezlik yalnız kriminal sorumluluğu değil, insan oğlunun müsbet başarılarını da içine alır. Böylece, entellektüel, sosyal ve atletik alanlardaki başarıların irade kuvvetine, alın terine ve çalışmaya değil, genetik hasletlere bağlanması gerekecektir. Buna göre, biz artık kendimizi yetiştirmiş olduğumuz için değil tevarüs ettiğimiz hasletlerden dolayı biz olacağız.

Cezanın bir intikam vasıtası olduğuna dair zihniyetin cezalandırma mefhumundan henüz silinmediğini ve bir çok hâkimin hizmet ettikleri toplumdan daha mütekamil bir görüşe sahip olmadığını iddia etmek mümkündür. Kromozom inhırafları konusunun toplumda, suçluların islâhı için daha müterakki bir görüşe yol açacağı ve kromozom inhıraflarının ceza sorumluluğunu azaltıcı bir unsur olduğunun mahkemelerce kabulü halinde, bu zihniyetin diğer kriminal tiplere ve sorumluluğu azaltıcı daha başka unsurlara uygulanması kapısını açabileceğini düşünülebilir.

Bununla beraber kromozom inhıraflarının fertleri suça sevkettiğini kabul ettiğimiz takdirde bu inhırafı taşıyan mücrimin kasdi suçlu olduğuna hükmetmemiz mümkün değildir. Bu tip suçluların cemiyetin korunması için hastahane tedavisine tâbi tutulmaları ve diğer normal suçlularla karıştırılmamaları gerekir. Bu anormalliği ortadan kaldırmak veya tedavi etmek çaresini buluncaya kadar bu yolda işlem yapmamız gerekecektir. Bu şekilde izah edilen biyolojik determinizmin fatalistik görüşü, toplumun suçluyu islâhı kabul olmayan bir yaratık olarak görmesi ve onun ortadan kaldırılması gerektiği inancının yer etmesi tehlikesini doğurur.

Böyle bir görüş veya inancın doğmasını her ne pahasına olursa olsun önlemek lâzımdır.

XYX sindromu ile kriminal davranış arasındaki ilişkiyi incelemek üzere 1969 yılı Haziran ayında bir konferans toplanmıştır. Genetik, pşisiyatri, psikoloji, sosyoloji ve hukuk alanlarında ihtisas sahibi eksper gruplarının katıldığı bu konferansta, XYX sindromunun mühtelif yönleri incelenmiş ve hali hazırda, bu unsur ile suçluluk arasındaki ilişkinin varlığının kesinlikle tesbit edilemeyeceği sonununa varılmıştır.

822

MESLEKİ YAZILAR

506 SAYILI YASANIN 140. MADDESİ VE BİR YARGITAY KARARI

Yazan : M. Zeki MOLLAMUSTAFAOĞLU
(Şarköy Hâkimi)

Plân : Konu - Prim Bildirgeleri - Ceza Hükümü - A) Genel olarak -
B) Suçun unsurları - Yargıtayın görüşü - Sonuç.

Konu

Aylık sigorta primleri bildirgesini yazılı ihtarla rağmen süresi içinde kuruma vermeyen işveren, 506 sayılı yasanın 140/B maddesi uyarınca 200 lira ağır para cezası ile cezalandırılmıştır. (1)

Sanık ve müdahilin mahkemenin bu kararı temyiz etmeleri üzerine Yargıtay bu kararı (... sanığın 966 yılı ağustos ilâ aralık aylarına ait prim bildirgelerini süresi içinde kuruma vermemekten dâva açıldığını ve her aya ait bildirgenin verilmemiş olması başlı başına bir suç konusu olduğu gözetilmeden tek ceza tâyini ...) yolsuzdur, görüşü ile bozmuştur.

Kanaatimizce Yargıtay'ın bu kararı doğru değildir.

Prim Bildirgeleri

506 Sayılı yasaya göre, işverenin belli süreli yükümlülüğünden biride «Aylık Sigorta Primleri Bildirgesi» ni kuruma vermektir. Bildirgenin işveren tarafından hazırlanışı, kuruma verilmesi ve bu konuda gözetilecek usul, aynı yasanın 135 ve geçici 15 inci maddesinde gösterilmiş olup, Sosyal Sigorta İşlemleri Tüzüğü hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiş bulunmaktadır.

Aylık sigorta primleri bildirgesi, işveren tarafından, bir takvim ayı içinde, çalıştırdığı sigortalıların, o ay için sigorta primleri hesabına esas tutulacak kazançlar toplamı ile gerekli diğer bilgileri gösteren ve örneği kurumca hazırlanan bir belgedir. Bu belgenin, sözü edilen yasanın 80 inci maddesine göre, işveren tarafından, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalıların prim tutarlarını ödeme süresi olan engeç ertesi ayın sonuna kadar verilmesi zorunluluğu vardır.

(1). Şarköy Asliye Ceza Mahkemesi 19/3/1969 gün ve 968/88 - 969/32 sayılı kararı.

823

Ceza hükmü

A) Genel olarak : Sosyal Sigortalar Kanununun 140 ıncı maddesi «... A. 8 inci maddede belirtilen hükümleri yerine getirmeyen işverenler, B. Bu kanunla yükletilen ve yukarıki fıkrada belirtilen husus dışında kalan yükümleri kurumca yapılacak yazılı ihtarla rağmen 15 gün içinde yerine getirmeyen işverenler hakkında 200 liradan 5.000 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.» müeyyidesini koymuştur.

(A) Bendinde yazılı müeyyide, 506 sayılı yasanın 8 inci maddesinde gösterilen yükümlülüğü yerine getirmeyen işverenler hakkında uygulanacaktır. Bu maddenin başlığında anlaşılabacağı üzere yükümlülük «İşyeri Bildirgesi ne aittir. Bu bildirgeyi vermeyen işveren 140/A bendi uyarınca cezalandırılacaktır. Bu hal inceleme konumuzun kapsamı dışındadır.

(B) Bendinde yazılı müeyyide ise, işyeri bildirgesi dışında kanunda yazılı yükümlülüğü yerine getirmeyen işverenlere uygulanacaktır.

B). Suçun Unsurları : Yasa koyucu, işyeri bildirgesi ile diğer bildirimleri vermeme halini ayırmış ve bunlara ayrı ayrı ceza hükmü koymuştur. Bu hal bildirgenin özelliğinden gelmektedir. Gerçekten, işyeri bildirgesini vermeyen işverenin, örneğin, aylık sigorta primleri bildirgesi veya üç aylık sigorta prim bordrosunu vermesine imkân yoktur. Çünkü, işveren işyeri bildirgesini kuruma verdikten sonra kendisine kurumca verilecek sicil numarasına göre işveren durumunu kazanacak ve 506 sayılı yasada gösterilen işleri yapmakla yükümlü olacaktır. İnceleme konumuz olan bildirgenin örneği kurumca hazırlanıp, işverene bundan sonra gönderilecektir. Kurum tarafından örneği gönderilen bildirimler işveren tarafından doldurulup süresinde kuruma verilecektir. Bildirgenin doldurulması ve süresinde kuruma verilmesi işverenin yükümlü sayıldığı bir eylem olacaktır.

Ne varki, aylık sigorta primleri bildirgesini süresi içinde kuruma vermemek cezai sorumluluk için yeterli değildir. 506 sayılı yasanın 140/B maddesinde açıkça «... kurumca yapılacak yazılı ihtarla rağmen 15 gün içinde yerine getirmeyen ...» işverenin ceza göreceği yazılıdır. Bu hale göre suçun teşekkülü için yazılı ihtarın yapılması zorunlu tutulmaktadır. Yasa koyucu, kurumun yazılı ihtarını ve bundan sonra geçecek 15 günlük süreyi, suçun teşekkülü için aslî unsur kabul etmiştir.

Hal böyle olunca, aylık sigorta primleri bildirgesini vermeme suçunun unsurları :

aa). 506 sayılı yasaya göre yükümlülük getiren işveren olmak.

bb). Kurumun yazılı ihtarına rağmen bu yükümlülüğü 15 gün içinde yerine getirmemektir.

Yargıtay'ın Görüşü

Yukarıya alınan yargıtay bozmasında, her aya ait bildirgenin verilmemiş olmasının başlı başına bir suç konusu olduğu ve tek ceza tâyin edilemeyeceği belirtilmektedir. Oysa, bu suçun teşekkülü için aranacak şartlara göz atılırsa, kurumun, işverene aylık sigorta primleri bildirgesini vermesini yazılı bir beyanla ihtar etmesinin gerekli olduğu görülecektir. Bundan anlaşılıyorki, ihtara icabet eden işveren hakkında cezai kovuşturma yapılamaz. Dâva, kurum tarafından ilgili evrakın C. Savcılığına verilmesi ile açılabilir, savcılık resen soruşturma yaparak dâva açamaz. İşverene yapılan ihtar semere vermiş ise, kurum zaten savcılığa başvuramaz.

Açılan böyle bir dâvada mahkeme, işverene yazılı ihtarın yapılıp yapılmadığını inceleyecektir. İşverene bir defa ihtar yapılmış ise, mahkeme elbetteki tek ceza tâyin edecektir. Çünkü, her ay için teker teker yapılmış yazılı bir ihtar yoktur. Kurumun kendi işlerinden ve bizzat kendisinin yapması zorunlu tutulan yazılı ihtar, **örneğin**, on ay sonra ve on ay için toptan yapmış olmasında işverenin değil, kurumun tüzüğe aykırı davranışı vardır. Kaldıki, daha önce yapılacak ihtara işverenin icabet etmeyeceği bilinemez. Kurumun yasa ve tüzük hükümlerine uygun olmayan böyle bir davranışı ile işverenin on ayrı suç işlediği kabul edilemez. Ancak, bunun gibi olaylarda T. Ceza yasasının 80 inci maddesinin uygulanması ve bu yönden durumun incelenmesi düşünülebilir.

Sonuç

Kurumun yazılı ihtarına rağmen, bu ihtardan itibaren 15. gün içinde, Aylık Sigorta Primleri Bildirgesi'ni kuruma vermeyen işverenin bu eylemi, birkaç aydanberi devam etmekte olsa bile, 506 sayılı yasanın 140/B maddesine göre tek suç işlemiş sayılıp tek ceza verilmelidir. Yargıtay'ın, her aya ait bildirgenin verilmemiş olması başlı başına bir suç konusu olur, tek ceza verilemez, yolundaki görüşü yukarıda açıklanan sebeplerle hatalıdır. İşverenin her aya ait bildirgeyi vermemek suretiyle devam eden eylemine ceza yasasının 80 inci maddesinin uygulanması uygun düşer kanısındayız. Yargıtay'ın bu kararı, yeni bir görüşle düzeltceğine inanıyoruz.

825

HUKUK YAYINLARI

Yazan : Hüseyin Cahit ERGÜL

TÜRK İDARE DERGİSİ

Yıl : 41, Sayı : 326, Eylül — Ekim 1970 Gürsoy Matbaacılık Sanayi, Ankara 320 Sahife, Fıatı 100 kuruş. İçişleri Bakanlığınca ilkiavda bir yayınlanır.

İçindekiler : Tetkikler :

Mustafa ARIKAN : Türkiyede Elektrik Kurumu (TEK) kanunu ve Mahalli idareler.

Ali BAYKAL : Para Cezalarının Yerine Getirilmesinde Zorla Çalıştırma.

Neşet ERSOY : İdari Davalarda Süre.

Fikri GÖKÇER : Yurdumuzda Yaş Sebze ve Meyve Toptancı Halleri Sorunu.

Hüseyin IŞIK : Japon Mucizesi.

Cemalettin KÖSEOĞLU : Köy ve Köy Maliyesi.

Tacettin PAKELGİL : Cemiyetler.

Firuz Demir YAŞAMIŞ : Konutların Yenilenmesi ve Şehir Ekonomisi.

Tercümeler :

Ahmet ÖZER : Fransa da Komünistlere Devlet Yardımları.

Mehmet TARCAN : Laender ve Komün Seviyesinde İdare.

Mehmet TARCAN : İdarî Yerinden Yönetim Anlayışı.

Recai TOSYALI : Büro ve Fabrika İşbenzerliğine Doğru.

Temel Türkay : İngilterede Mahalli İdare Reformu

Sabri YAŞAYAN : Genel Meclisler Hakkında 10 Ağustos 1871 tarihli Kanun.

Orhan ZAİM : Amerika Birleşik Devletlerinde Metropolitan Alanlardaki Mahalli İdareler.

İdari Coğrafya :

Avni AKSU : Kargı İlçesi İdari Coğrafyası.

Dr. Fur. A. Şerif ONARAN : Bibliyoğrafya.

Yiğit KIZILCAN : Haberler.

*
**

GEREKÇELİ DEVLET MEMURLARI KANUNU.

Yazarı : Kemal KARADENİZLİ, Güvendi Matbaası, Eylül 1970 Ankara 352 Sahife, Fıatı 50 TL.

Kitapta, tatbıkatta kolaylığı temin için Hükümet Gerekçesi ile Meclis ve Senato Komisyonlarındaki Gerekçelere de yer verilmiştir .

*
**

ASKERİ CEZA HUKUKU UMUMİ KISIM VE USUL

Yazarı : Prof. Dr. Sahir ERMAN, Sulhi Garan Matbaası varisleri Koll - Şti, İstanbul 1970 628 Sahife, Fıatı 35 TL.

İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 1522. Hukuk Fakültesi Yayınları No. 333

Eserin, 1970 yılında yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş beşinci basısıdır. İki kısımdır.

Birinci Kısım : Askeri Ceza Hukuku.

Bu kısım Giriş ve ondört bölümdür.

Bölümler : Askeri Ceza Hukukunun Kaynakları — Uygulama alanı — Askerî Suç Teorisi — Kanuni, Maddi, Hukuka aykırılık ve manevi unsur — Askeri suça tesir eden haller — Suçluların çokluğu — Askerî cezalar — Cezaların Sistemini tamamlayan müesseseler — Cezaya tesir eden, suç ve cezayı düşüren sebeplerle disiplin hukukunu kapsamaktadır.

828

İkinci kısım : Askeri Yargılama Hukuku. Bu Bölüm Giriş ve on-dört bölümdür.

Bölümler : Teşkilat — Görev ve yetki — Suçtan doğan davalar —

Sanık — Deliller — Kararlar ve Eski hale getirme — Tahkikat Kanun yolları — yargılamanın yenilenmesi ve yazılı Emir — cezaların infazı — Hükümlerin açıklanması — yargılama giderleri ve son maddeler. Eserin sonunda ekler ve mevzuat endeksine yer verilmiştir.

MERA ve YAYLA DAVALARI, KÖY ORTA MALLARI İDARİ SINIR ANLAŞMAZLIKLARI :

Yazarı : Yargıtay Üyesi Ali ARCAK ve İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri Tefvik İMSEL Güneş Matbaacılık T.A.Ş. Ankara Kasım 1970 - 621 Sayfa 50 TL.

Eserin birinci ayırımında : Kanunumuz yönünden toprak hukuku Ortak özellik ve nitelikleri — mahiyet ve hükümleri — İsbatı — Tahsis ve kadım intifa — Açılacak davaların mahiyet ve hükümleri — Yaylak, kışlak ve baltalık yerlerin özellik ve ayrıcalıkları — Köy orta malları üzerindeki kaynaklar ve akarsular — Mera ve Yayla davalarında usul sorunları — köy orta mallarına karşı işlenen suçlar.

İkinci ayırımında : Köy sınırlarının tesbiti — Anlaşmazlıkların çözülmesi — Köy, bucak belediye ilçe ve iller sınırları üzerinde anlaşmazlıklar — yeniden köy kurulması ve ayrılması — İdariyargı yolları.

Üçüncü ayırında : Bu kanunlarla ilgili T.B.M.M. Yorumları — İçtihatı Birleştirme kararları — Yargıtay ve Danıştay Genel Kurul ve dairesi kararları.

**

En son değişik şekliyle DEVLET MEMURLARI KANUNU ve İNTİBAK SORUNLARI.

Yazarı : Nihat Gökalg, Avni Hekimoğlu. Güven Matbaası 1970. 172 Sayfa Fiyatı 15 TL.

Eser 657 sayılı Devlet memurları kanununun tam metni ile, Devlet İntibak komiyonunun genelgesi de gözönünde tutularak, İntibak sorunları; Örneklerle eleştirilmiş. Ayrıca kadro kanunu ve katsayı kanunu da kitaba ilave edilmiştir.

TAPULAMA KANUNUN İNCELENMESİ ve ELEŞTİRİLMESİ

Yazan : Doç. Dr. Kevork ACEMOĞLU. Fakülteler Matbaası 1970

İstanbul Üniversitesi Yayınlarından No : 13 - 6.

Hukuk Fakültesi No : 34. 95 Sahife Fiatı 5.55 TL.

Eserde 766 sayılı Tapulama Kanunun hükümleri :

Maddi Hukuka ilişkin olanlar (taşınmaz malikinin hangi yollardan tesbit edilebileceği) ile biçimsel hukuka ilişkin, (kimlerin malik olduğu sorununa cevap veren) olmak üzere ikiye ayrılarak incelenmiştir.

*
**

SOSYAL SİGORTALAR KARARLARI

Hazırlayanlar : Metin Önal, Ziya Gökalp Pusat, Yılmaz Acarbey Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti. Ankara 456 Sahife Fiatı 35 TL.

506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Uygulanmasına ilişkin 570 karar ihtiva etmektedir. Kitap, 1965 yılında yayınlanan ve 1968 de ikinci basısı yapılan «Sosyal Sigortalar Mevzuatı» isimli eki ve tamamlayıcı niteliğindedir.

*
**

229

- I — Söylev, Kararnameler ve Kriminolojik Notlar.
- II — İncelemeler. (İlmî Yazılar)
- III — Tercümeler.
- IV — Meslekî Yazılar.
- V — Tenkit Yazılar.
- VI — Tahliller.
- VII — Kronikler.

I — Söylev, Kararnameler ve Kriminolojik Notlar.

	Sayfa
ADALI Ferruh : 1970-1971 Adalet Yılı Açılış Konuşması	613
Kriminolojik Notlar	729
Yüksek Savcılar Genel Kurulu Kararı	65

II — İncelemeler (İlmî Yazılar)

AKKAN Dr. Kutbettin : Fransa, Belçika ve İsviçre'de Adli Polis Teşkilâtı	101
AYBAR Arif : Fransa'da Çocuklarla İlgili İşlere Bakan Savcılık Müessesesi	237
AYBAR Arif : Fransa'da Gençlik, Polis ve Jandarma Münasebetleri	367
AYKONU Mustafa Sadrettin : Yargıtay Kararlarının Işığı Altında Miras Sebebiyle İstihkak Dâvası Üzerinde Bir İnceleme	573
BAYKAL Ali : Türk Hukukunda Yayınların Toplatılmasının Adli ve İdarî Yönü	161
BERKİ Ali Himmet : Hibenin Şart ve Mükellefiyetlerle Takyidi	1
BERKİ Ali Himmet : Mirî Arazide İntikal Kanunları	68
BERKİ Ali Himmet : Mirî Araziye Ait İntikal Kanunları	281
BERKİ Ali Himmet : Arşivler	739
BİLGE M. Hasip : Kanunî Mahçuriyet	434
ÇAĞLAYAN M. Muhtar : Tevkif Kararına Vukubulan İtiraza İlişkin Yargıtay Altıncı Ceza Dairesinin Bir Kararı Üzerinde Düşünceler	493
ÇETİNKAYA Mehmet : Vefa Hakkı ve Menkul Hükmünde Sayılan Tasınmazlarda Hakkın Tesisi	34

ERALP A. Nurettin : Mer'alarımız Üzerinde Bir İnceleme	357
ERGÜL Teoman : Kaçakçılık Kanunu Uygulamasında Özellik Gösteren Bazı Sorunlar	26
ERMAN Eyüp Sabri : Polişe ve Bonolarda Vade Uzatmaları ve Bunun Hukukî Sonuçları	745
GÖZÜBÜYÜK Dr. Abdullah Pulat : Ceza Hukukunda Memur ve Hizmetli Kavramları	5
GÖZÜBÜYÜK Dr. Abdullah Pulat : Belgelerde Sahtecilik Cürümleri	72
GÖZÜBÜYÜK Dr. Abdullah Pulat : Kalpazanlık Cürümleri	217
HAKSUN Necati : Tapuya Tescil Dâvaları	178
İŞIKLAR Nuri Kaya : Av Tüfeklerinin Zoralımı	290
İNAL Nihat : Nafaka Hukuku	279
İNAL Nihat : Yoksulluk Nafakası ve Tazminat	372
KIRAY Mustafa : Franda'da Çocuk Suçluluğu ve Mevzuat	93
KURU Prof. Dr. Baki : Pasifi Aktifinden Fazla Olan Sermaye Şirketlerinin İflâsı	621
ÖZDEMİR Salim : Belçika'da Trafik Suçları	145
ÖZKAN Salim : Fransa'da Suçlu Çocukların Kovuşturulması ve Yargılanması	669
ÖZKAN Salim : Fransa'da Çocuk Suçluluğu	751
SERİM İhsan : Türk Ceza Kanununun Tadili Zarureti	13
SURLU Mehmet Handan : Ceza Dâvalarında Kişisel Hak İstemi ve Sonuçlandırılması	512
SURLU Mehmet Handan : Cezada Takdiri Hafifletici Nedenler (TCY. m. 59)	677
ŞAHİN Bektaş : T.C.K. nun 19/5. Maddesi yürürlüktemidir ?	205
ŞENGÜN Kemal Oğuz : Hukuk Dâvalarında Delillerin Gösterilmesi ...	190
TARIM Fuat : Fransa'da Adli Sicil	249
TAYLAN Erbay : Tapulama Giren Bölgelerde, Mahalli Mahkemelerde Görülen Taşınmaz Mal Dâva Dosyalarından Hangilerinin Tapulama Mahkemelerine Devri Gerekir	499
TEPEBAŞILI Dr. İskender : 647 Sayılı Kanunun Meşruten Tahliyeye İlişkin 19 uncu Maddesinin Hükmen Tutuklulara Tatbik Olunup Olunamayacağı Hakkında Bir İnceleme	567
TÖRE Hayrullah Fütuhi : Manevi Tazminat Dâvaları	531

TUNALI Doç. Dr. İbrahim GÖKSEL A. Doç. Dr. Fuat : «Mukavemete Muktedir Olamama» Kavramının Psikiyatrik Tahlili	757
UYAR Talih : Uygulamada İhmal Edilen Bir Hüküm, Trafik Kanunu Md. 50 ve Düşündürdükleri	304
UYAR Talih : Disiplin Mahkemelerinin Tutuklama (Tevkif) Yetkisi Varmıdır ?	547
YENİCE Kâzım : Hâkimlerin Liyakat Derecelerinin Tâyini Meselesi ...	635
YİĞİTBAŞ M. Okyay : Ceza Türünün Genel Sınırlarının Aşılamıyacağı İlkesi Üzerine Bir Deneme	644
YÜCEL Dr. T. Mustafa : Suçluluğun Önlenmesi ve Millî Kalkınma Programı	351
YÜCEL Dr. T. Mustafa : Suçluların İslâhı Siyaseti Üzerine Düşünceler ..	417
YÜCEL Dr. T. Mustafa : Araştırma Stratejisi ve Ceza İnfaz Siyasetinde Değişim	577

III — Tercümeler

REZAKİ Sait : Alkolik Suçluların Tipleri	115
REZAKİ Sait : Narkotik Maddelerin Tesirleri ve Şahsiyet	590
REZAKİ Sait : Narkotiklerin Önlenmesi ve İslâh Usülleri	695
REZAKİ Sait : İrsiyet ve Suç	765
TEPEBAŞILI Dr. İskender : Hukuk ve Ahlâk Karşısında Kâlp Nakli ...	312
TEPEBAŞILI Dr. İskender : İngiltere'de Anormal suçluların Tretmanı (İslâhı)	384
TEPEBAŞILI Dr. İskender : İtalya'da Cezaların ve Emniyet Tedbirlerinin İnfazı	441
UMAR Doç. Dr. Bilge : Fransız Hukukunda «Astreinte : İcbar Edici Ceza» Müessesesi	578
YÜCEL Dr. T. Mustafa : Salıverme ve Şarhı Salıverme	42
YÜCEL Dr. T. Mustafa : Suçluların İslâhı	263

IV — Meslekî Yazılar

MOLLAMUSTAFAOĞLU M. Zeki : 506 Sayılı Yasanın 140. Maddesi ve Bir Yargıtay Kararı	778
OKAN Hüseyin Hüsnü : 10/6/1968 Tarih ve 1/12 Sayılı Tevhidi İhtihat ve Bazı Mahkeme Kararları Üzerinde Düşünceler	706
YENER Orhan : Sorgu Hâkimliği Müessesesinin İslâhı	454

V — Tenkit Yazılar

FADILLIOĞLU Nihat : Tapulama Mahkemesinin Yer Bakımından Görevi ve Değişik Yargıtay İçtihatları	601
KÖKSAL Tekin : Sanığın Yaşının Düzeltilmesi ve Bir İçtihat İhtilâfı .. Başkanlığı	462
ÖNDE Hamdi : Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 1974/2056 Sayılı 8/4/1963 Günlü Kararı ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 1966/8-799 Esas ve 727 Karar Sayılı 6/11/1968 Günlü Kararları Üzerinde Düşünceler	328
SAATÇIOĞLU Cemil : Yargıtay Kararının İncelenmesi	459
UYAR Talih : Yargıtay İcra ve İflâs Dairesinin İki Hatalı Kararının Düşündürdükleri	469

VI — Tahliller

ERMAN Eyüp Sabri : Kollektif Şirket Ortağını Dâva Veya Takip Edebilmenin Zamanı Ve Şartları	391
GÜRLER A. Bülent : Rıza ile İşlenen Kaçırma Veya Alıkoyma suçlarında 432 nci Maddenin Uygulanması Gerektiği Takdirde 59 uncu Maddenin Tatbiki	4000
ÖZMEN İhsan : 766 Sayılı Tapulama Kanununun 94. Maddesi Üzerinde Bir İnceleme	331

VII — KRONİKLER

ERGÜL Hüseyin Cahit : Hukuk Yayınları	781
KUNTER Prof. Dr. Nurullah : Mukayeseli Türk Ceza Kanunu Açıklaması C. III	269
ÖZENÇ Avni : Hukuk Yayınları	59, 130, 209, 270, 339, 403, 478, 553, 608, 656, ve 714.

835

SATIŞTA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Zürih Şerhi Serisi

Fiyatı

Egger : (Çev : T. Çağa) Aile Hukuku, 1949, Mad : 241-345	3.00
Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-483	4.50
Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-438	4.50
Oser-Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. İ. Sungurbey) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1964, Mad : 492-529	15.00
Oser-Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. Fikret Arık) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1966, Birinci Fasikül; Madde : 184-215	5.00

Bern Şerhi Serisi

Becker : (Çev : Dr. Bülent Olcay) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu. I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül I : Madde 1-36. Ankara 1967	7.50
Becker : (Çev. Dr. Kemal Reisoglu) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu. I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül II : Madde 37-63 Ankara 1968	7.50
Becker : (Çev. Dr. Osman Tolun) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt : Borçlar Kanunu I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül III : Madde 64-103 Ankara 1969	7.50

Yargıtay Kararları

İçtihadî Birleştirme Kararları. Hukuk Kısmı, 1930-1947	6.00
» » » » » 1955	75
» » » » » 1956	50
» » » » » Ceza Kısmı 1952	10
» » » » » 1953	25
» » » » » 1954	25
» » » » » 1955	25
» » » » » 1956	25
» » » » » 1957	25
Yargıtay Kararları 1941-1942 Ceza Kısmı	3.00
» » » » » 1944	3.00
» » » » » 1945	3.00
» » » » » 1946	2.50
» » » » » 1948	3.00
» » » » » 1949	2.00
» » » » » 1950	2.00
» » » » » 1951	3.00
» » » » » 1952	3.00
» » » » » 1953	3.00
» » » » » 1954	2.50
» » » » » 1955	2.50
» » » » » 1959	1.00
» » » » » 1941-1942 Hukuk Kısmı	3.00
» » » » » 1944	3.00
» » » » » 1945	3.00
» » » » » 1946	2.50
» » » » » 1948	3.00
» » » » » 1949	2.00
» » » » » 1951	3.00
» » » » » 1952	3.00
» » » » » 1953	3.00
» » » » » 1954	3.00
» » » » » 1955	3.00
» » » » » 1959	4.00

Diğer Yayınlar

Yargıtay Yüzüncü Yıl Dönümü Armağanı	30.00
» » » » » (Albüm)	60.00

832

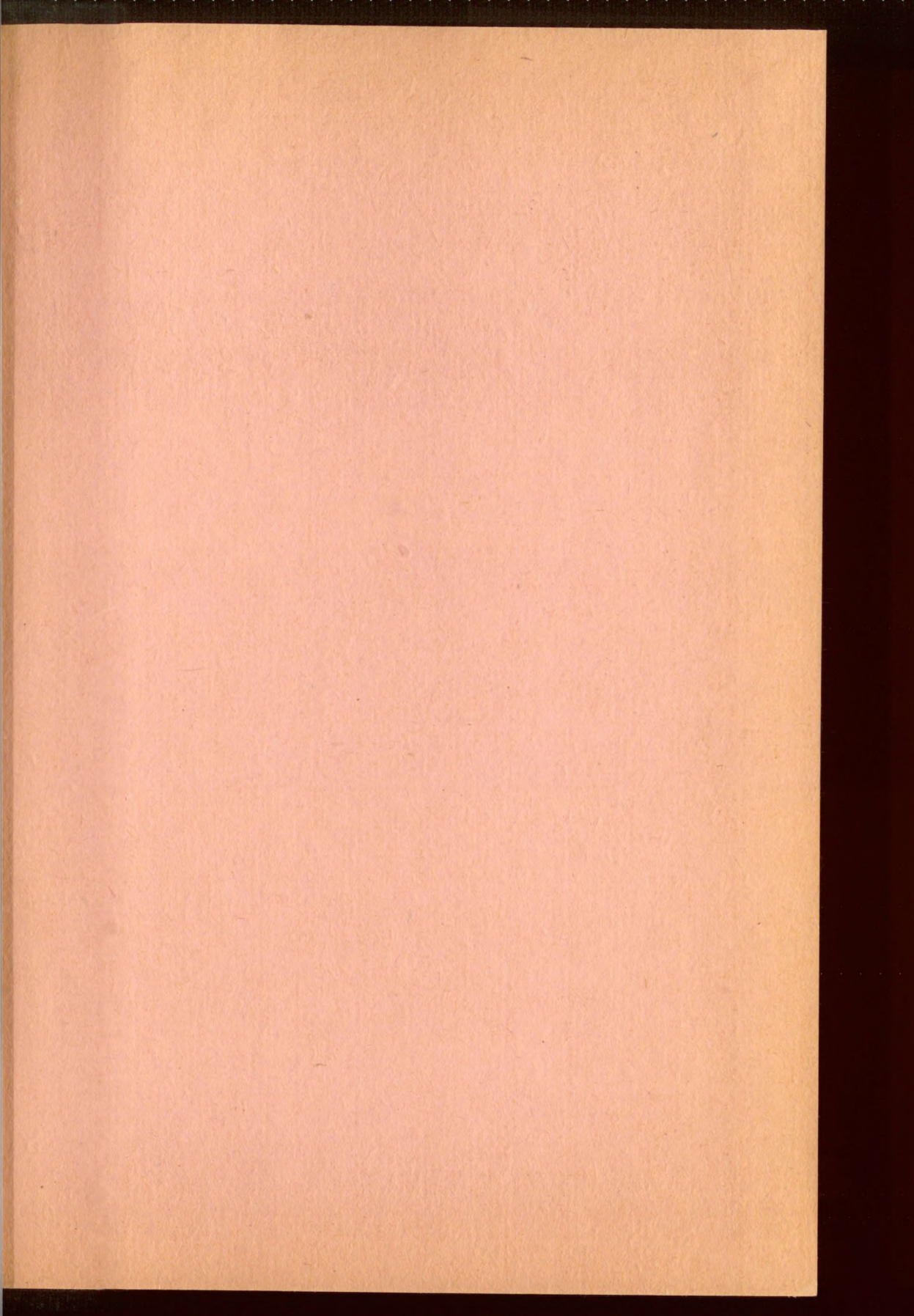
Dr. Recai Seçkin : Yargıtay Tarihçesi, Kuruluş ve İşleyişi.	10.00
İsviçre Federal Mahkeme Kararları 1945	1.00
» » » » 1946	1.00
» » » » 1947	1.00
Wieland : (Çev : İ. H. Karafakih) Aynı Haklar, İkinci baskı, 1949, Cilt : 2	7.50
Wahl : (Çev : K. Berker) Deniz Ticareti Hukuku, nazari ve ameli, 1948	3.00
Vidal-Magnol : (Çev : Ş. Devrin) Ceza Hukuku Cilt : 1. 1949	4.00
Dr. Recai Seçkin : 1961-1962 Adalet Yılı'nın Açılışı Dolayısıyla Söylev	50
Bustamente Sirven : Hukuku Hususiyel Düvel Kanunu Projesi, 1930	50
Vehbi Yekebaş : Suç ve Suçlunun Taaddüdü ve Cürme İştirâk, 1952	1.50
Dr. Recai Seçkin : 1964-1965 Adalet Yılı'nı Açış Söylevi	50
Seçim İşlerinde İtiraz ve Şikâyetler Klavuzu. (T. C. Yüksek Seçim Kurulu Yayınlarından) 1964	2.50
Esbabı mucibeli Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi, 1939	50
İnhulsen : (Çeviren : Rifat Taşkın) İngiliz Ceza Muhakemeleri Usulü. 1938	1.00
Kerdaniel : (Çeviren : Rasih Yeğengil) Şahitlik ve Şahidin psikolojisi. 1937	50
Ceza Hukukunu tevhit birinci beynelmilel konferansı. Varşova, 1-6 İkinci-teşrin 1927. Konferans vesikalari. Çeviren : Mustafa Nuri Devres	8.00
Ceza Hukukunu tevhit üçüncü beynelmilel konferansı. Brüksel, 26 Haziran 1930 Konferans vesikalari, Çeviren : Mustafa Nuri Devres.	3.00
Ceza Hukukunu tevhit beşinci beynelmilel konferansı. Madrit, 14-20 Birinciteşrin 1934, Konferans vesikalari, Çeviren : Mustafa Nuri Devres	3.00

Adalet Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

	Sayısı :
1938 »	» 30
1940 »	» 30
1941 »	» 30
1942 »	» 30
1943 »	» 30
1947 »	» 30
1948 »	» 30
1949 »	» 1.00
1950 »	» 1.00
1953 »	» 1.00
1954 »	» 1.00
1955 »	» 1.00
1956 »	» 1.00
1957 »	» 1.50
1958 »	» 1.50

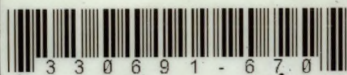
Resmî Kararlar Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

1966 Yılı (İlk sayısı mart ayında yayınlanmıştır)	Sayısı : 1.50
---	---------------

D.N. 393

1956 SA 94

3 3 0 6 9 1 - 6 7 0

1970 C.61 S.1-12